ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

50 ДИНАРА 1952

Година XXVI

Број 717

25. септембар 1965.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Dan Barry

ФЛАШ ГОРДОН

КРОЗ ВЕКОВЕ

ТЕШКО ПОБЕЂЕНИМА

Бренус је био галски војсковођа. Године 390. пре наше ере он је освојио Етрурију, опсео Клузијум, победио Римљане код Алија и продро у Рим, где је извршио страховит покољ и рушења. Пристао је да напусти град, ако му Римљани дају 500 килограма злата. Док је злато мерено неко је ста-

вио примедбу да има мало више злата, али се Бренус наљутио и бацио свој мач на онај део теразија, где су тегови и том приликом рекао: „Vae victis" (Тешко побеђенима).

КОМИТЕТ ЈАВНОГ СПАСА

Комитет јавног спаса образован је 3. априла 1793. године на предлог Дантона када је француској револуцији запретила опасност од спољних непријатеља. Комитет је имао у рукама сву извршну власт републике.

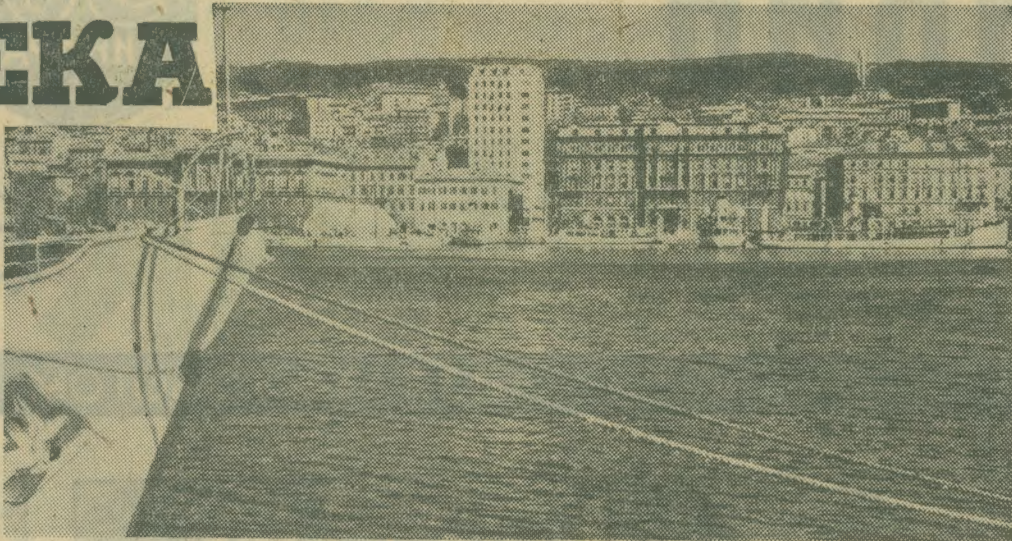

Робеспјер је имао у комитету већину па је био у могућности да спроведе терор над својим противницима и тако је постао апсолутни диктатор све док и његова глава није дошла на ред. Иначе, комитет је много допринео стварању француске армије и одбрани револуције од спољних непријатеља.

У ОВОМ БРОІУ:

СТАРА ВОЈНИЧКА ПИСМА
ШАХ
СПОРТ
ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА
КО СУ БИЛИ ГУСАРИ
ЧОВЕК И ЛЕТ
АНЕГДОТЕ
ПЛЕМЕ БОРОРА ОБОЖАВА ЛЕПОТУ
АРКТИЧКИ ВУКОВИ
БИТИ ДОБАР И ВОЛЕТИ ЉУДЕ
БЛОКАДА ЛЕЊИНГРАДА

РИЈЕКА

Природне лепоте наше земље

РИЈЕКА је не само наша највећа лука него и наш највећи град на Јадрану. Лежи на врху Кварнерског залива, поред ушћа Ријечине, на месту где се некад налазило римско насеље Тарсатице (сада нас на то подсећа само назив тврђаве Трсат). Већи привредни успон Рајеке почиње у 18. веку, а нарочито од 1873. године када је железничком пругом спојена, преко Љубљане и Загреба, с градовима у Панонском базену. Од тада она постаје најважнија извозна и увозна лука свог широког залеђа.

Лука има површину од 96 хектара. Два валобрана штите од таласа бродова у луци. Око 60 километара железничких колосека повезују гатове у складишту у луци. Преко 40 великих дизалица истоварају и утоварују у бродове различиту робу — годишње преко 6 милиона тона. Занимљиво је да се преко ријечке луке извезе и увезе више робе него преко свих 27 железничких пруга који прелазе границе земље.

Ријека данас има преко 120.000 становника. Она је значајан индустријски центар — највеће бродоградилиште у земљи „3 мај", велика рафинерија нафте и др. Ријека има и већи број школа и факултета. Међу њима је и Виша поморска школа — највиша школа те врсте на југоистоку Европе.

КОЛИКО ИМА ВРСТА СИРЕВА?

Сир се све више производи и троши у свету. На националним и интернационалним тржиштима траже се „слатки" и „кисели" сиреви, пуномасни, полумасни и посни. Неки потрошачи су љубитељи тврдих сирева ементалер, гријер, балкански, совјетски, италијански, (качкаваљ) едамски, трапист, његушки, крчки, тилзитски, бакштајн, пекорино и тако даље. Исто тако је велика тражња и меканих сирева — рокфор, горгонзола, стилтон, камамбер, бри, лимбуршки, ромадур, липтавски, кваргл, жерве, империјал и други.

У новије време све се више траже и купују топљени сиреви, који се загревају на 85 до 90 степени Ц, па се онда истопљени стављају у калупе разних облика и величина. Тако се код нас у специјалним радионицама за топљење сирева, производе „Зденка" сир, „Војвођанка", „Триглав" и други.

Француска је позната у свету по великом броју сирева које производи: 300 до 400 разних врста. Према подацима организације за исхрану и пољопривреду ФАО, производња сира у западној Европи порасла је од милион и по тона у 1955. години на готово два милиона тона у 1964. години.

Потрошња сира порасла је у читавом свету. На челу је Француска која троши 9,2 килограма сира по становнику годишње. Сем у Француској, потрошња сира порасла је готово за једну трећину и у Данској, Холандији, Шведској, Италији, Швајцарској и другим земљама Европе и света. Предвиђа се даљи пораст производње и потрошње сира што ће се одразити на извесно снижење цене сира.

АНЕГДОТЕ

Одговор Шеридана

Отац енглеског комедиографа Шеридана (1751—1816) био је глумац. Младога Шеридана задиркивао је због тога у школи његов друг, иначе син једног славног лондонског лекара. Шеридан му одговори:

— Истина је да мој отац зарађује за свој живот засмејавајући људе, али твој зарађује кад ти исти људи умру.

Није то ништа

Француска књижевница Колет (1873—1954) није волела брбљиве људе. Једнога дана она рече Жан Коктоу:

— Мука је то што данас има исувише људи који много говоре а да при том ништа не кажу.

— Није то ништа у поређењу са онима који много размишљају а да при том ништа не мисле — одговори јој Кокто.

Људској раси

Кад је славни физичар Алберт Ајнштајн (1879—1955) хтео да емигрира у САД морао је да испуни безброј формулара. На питање „Којој раси припадате?" одговорио је:

— Људској...

Упоређење

На једном банкету који је приређен у част Марк Твена, један говорник је одржао здравицу величајући слављеника и упоређујући га са Хомером, Милтоном и Шекспиром.

После краће паузе устаде Марк Твен и одговори:

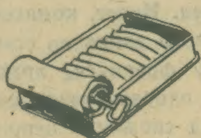
— Малопре сам упоређен са Хомером, Милтоном и Шекспиром. Поређење је необично успело: Хомер је мртав, Милтон је мртав, Шекспир је мртав, па се и ја после овог говора не осећам сасвим добро.

Ripley's — Веровали или не!

ВЛАДАР У ЛАНЦИМА

БАГДАДСКИ КАЛИФ ДАХЕР (1172-1226), КОГА ЈЕ ЊЕГОВ ОТАЦ СВЕ ДО СВОЈЕ СМРТИ ДРЖАО ОКОВАНОГ, ТОЛИКО СЕ НАВИКАО НА ОКОВЕ ДА ИХ ЈЕ И ПОСЛЕ СТУПАЊА НА ПРЕСТО СТАВЉАО С ВРЕМЕНА НА ВРЕМЕ.

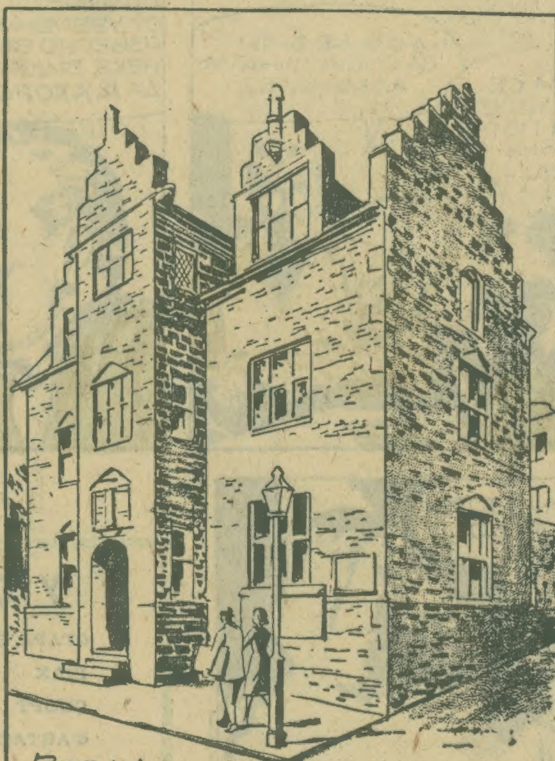

УКОЛИКО У ЈЕДНОЈ КОНЗЕРВИ ИМА ВИШЕ РИБА УТОЛИКО ЈЕ ЗАРАДА ПРОИЗВОЂАЧА ВЕЋА ЈЕР ЈЕ УЉЕ СКУПЉЕ ОД РИБЕ.

НЕСРЕЋАН ОТАЦ

ДОКТОР ФРЕДЕРИК ФОРД (1759-1822) ИЗ КОРНВОЛА БИО ЈЕ ОТАЦ 22 ДЕТЕТА ОД КОЈИХ ЈЕ 21 УМРЛО У ДЕТИЊСТВУ

ЗГРАДА КРАЉЕВСКЕ АКАДЕМИЈЕ УМЕТНОСТИ

У КОНВЕЈУ (ВЕЛС) САГРАЂЕНА 1585 ГОДИНЕ ИМАЛА ЈЕ 365 ПРОЗОРА - ПО ЈЕДАН ЗА СВАКИ ДАН - 52 ВРАТА - ПО ЈЕДНА ЗА СВАКУ СЕДМИЦУ - 52 СТЕПЕНИЦЕ КОЈЕ ВОДЕ У КУЛУ.

ДЕЦА КОЈА ИГРАЈУ ПО УГЉЕВЉУ

У РИТУАЛНОЈ ИГРИ САНГХЈАНГ ДЕЦА СА ОСТРВА БАЛИ ХОДАЈУ БОСОНОГА ПО УСИЈАНОМ УГЉЕВЉУ! ПРЕ ИГРЕ СВЕШТЕНИЦИ ДОВОДЕ ДЕЦУ У СТАЊЕ ТРАНСА ТАКО ДА НЕ ОСЕЋАЈУ БОЛ.

НАЈВЕЋА ЛЕПТИРИЦА НА СВЕТУ

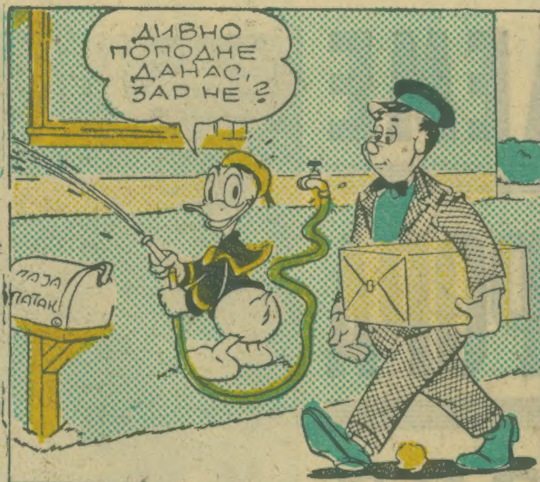

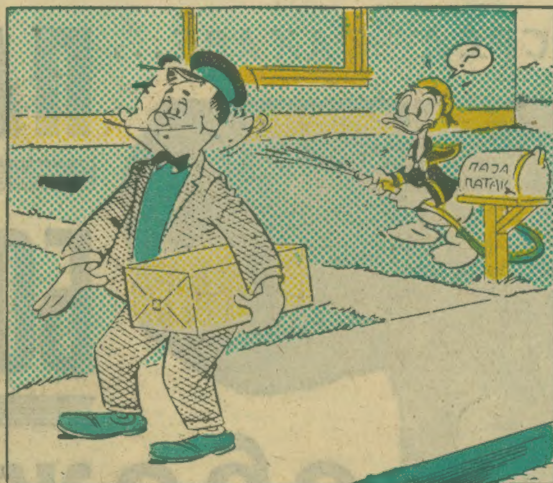
ХЕРКУЛЕС, ЏИНОВСКА ЛЕПТИРИЦА СА НОВЕ ГВИНЕЈЕ, ИМА РАСПОН КРИЛА ОД 35 САНТИМЕТАРА.

ЖИВИ СВЕГА 14 ДАНА И ЗА ТО ВРЕМЕ УОПШТЕ СЕ НЕ ХРАНИ

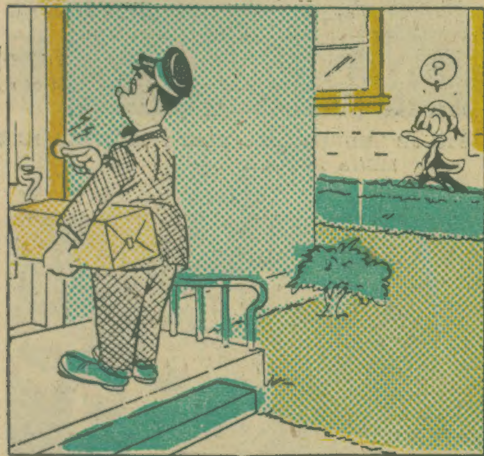
WALT DISNEY

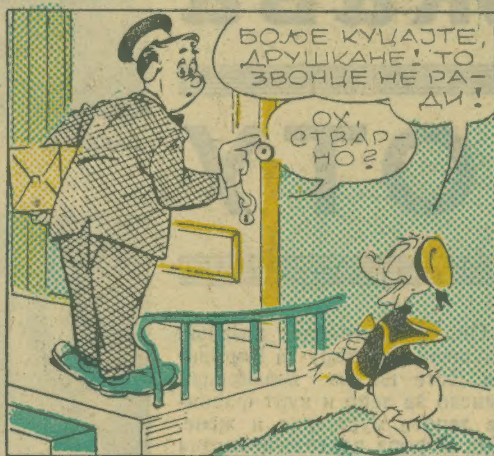
ПАЈА ПАТАК

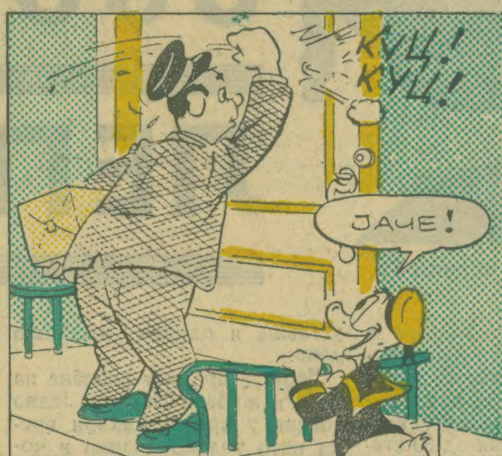

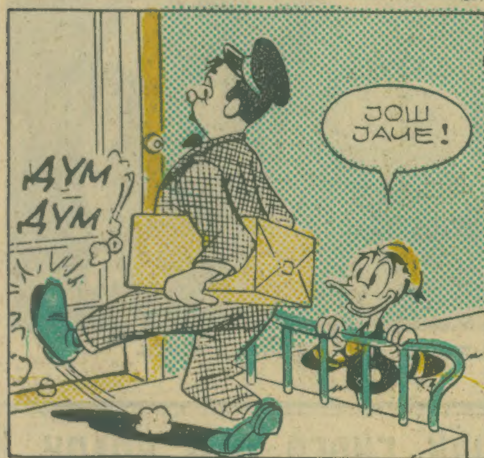

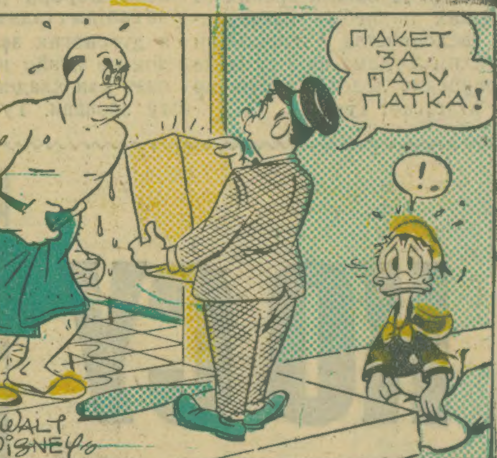

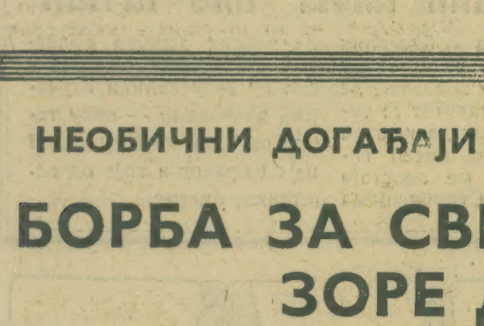

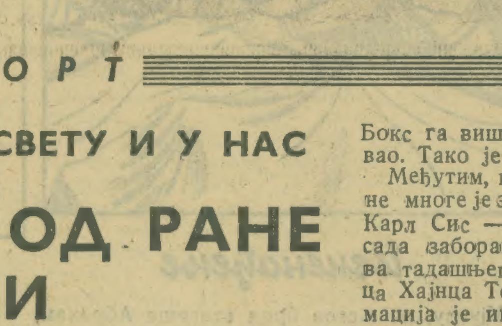
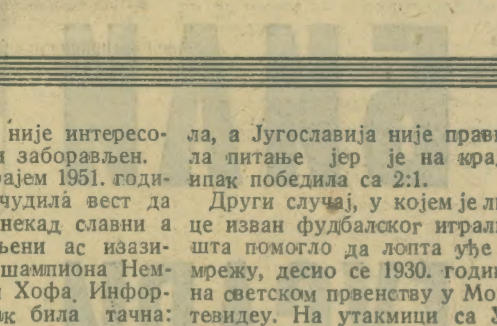
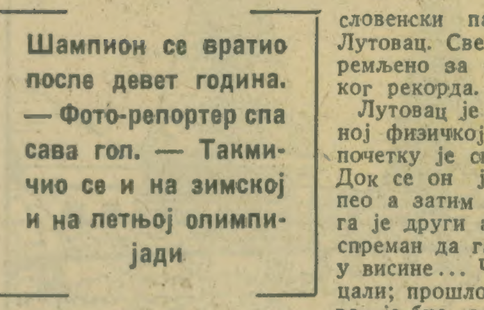

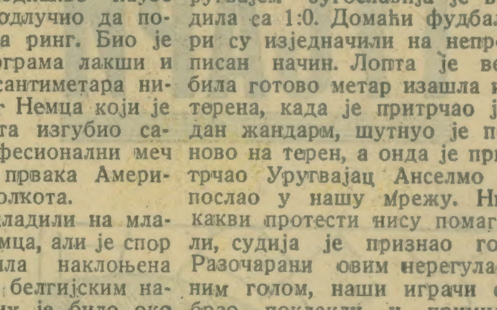

СПОРТ

НЕОБИЧНИ ДОГАЂАЈИ ИЗ ИСТОРИЈЕ СПОРТА У СВЕТУ И У НАС

БОРБА ЗА СВЕТСКИ РЕКОРД ОД РАНЕ ЗОРЕ ДО МРКЛЕ НОЋИ

Шампион се вратио после девет година. — Фото-репортер спасава гол. — Такмичио се и на зимској и на летњој олимпијади

ПРЕ петнаест година југословенски спортиста Јанко Лутовац постигао је један од најтежих и најнеобичнијих светских рекорда. Колико је на крају свог подвига био исцрпљен и сломљен, најбоље је показала његова прва реченица после сазнања да је постао рекордер:

— Ово више никад не бих покушао...

Те године, 1950. оборени су многи падобрански рекорди, међу њима и светски. Александар Станић је у току једног дана искочио 50 пута из авиона и тако постигао резултат који нико други у свету дотле није имао. Пре њега један руски падобранац извео је за један дан 45 скокова. Убрзо затим Миливоје Борота премашио је Станићев рекорд искочивши 75 пута, али је њега опет надмашио један француски ас, а овога Аргентинац Барбијери који је искочио 120 пута. Да би се светски рекорд оборио падобранац мора да изведе десет одсто скокова више него претходни рекордер односно у овом случају требало је извести 132 скока.

И најзад, једног ведрог летњег јутра, у рану зору, почео је нов покушај чији је јунак био прослављени југословенски падобранац Јанко Лутовац. Све је било припремљено за обарање светског рекорда.

Лутовац је био у изванредној физичкој кондицији и у почетку је све глатко ишло. Док се он једним авионом пео а затим искакао, дотле га је други авион већ чекао спреман да га поново однесе у висине... Часови су одмицали; прошло је подне. Лутовац је био све уморнији. Време се покварило и почела је да пада киша. Дувао је јак ветар па Лутовац није имао више снаге да управља падобраном — ветар га је носио како је хтео. Другови су га потпуно малаксалог придржавали и помагали му да се поново попне у авион. И опет, поново у авион... У мрклу ноћ искочио је сто тридесет други пут...

Недавно, на Јадранском падобранском купу у Порторожу, подсетили су га на тај подвиг. Он је само одмахнуо руком: никад више...

*

У боксу, поготову у тешким категоријама, ретки су случајеви да такмичар поврати званичну титулу шампиона после дуже паузе. Време чини своје: млади брзо достижу мајсторство старијих и онај ко једном изгуби титулу, по правилу је никад више не може да поврати.

Али, свако правило има изузетака. Познат је случај Реја Робинсона, а такође и Флојда Патерсона. Међутим, у историји бокса постоји случај који је још занимљивији.

Белгијанац Карл Сис постао је првак Европе у тешкој категорији још 1943. године савладавши Швеђанина Тандберга. Али, њему је онда било доста бокса па је нешто касније искористио прву прилику и отишао у Јужну Америку где је провео године у својој часовничарској радњи. Звали су га да брани титулу, али он је одбијао све примамљиве понуде. И своју титулу препустио без борбе. Бокс га више није интересовао. Тако је и заборављен.

ЈАНКО ЛУТОВАЦ (лево) ДАНАС ЈЕ ПАДОБРАНСКИ СУДИЈА И ТРЕНЕР КОЈИ СВОЈЕ БОГАТО ИСКУСТВО ПРЕНОСИ НА МЛАДЕ

Међутим, крајем 1951. године многе је зачудила вест да Карл Сис — некад славни а сада заборављени ас изазива тадашњег шампиона Немца Хајнца Тен Хофа. Информација је ипак била тачна: после деветогодишње паузе Карл Сис је одлучио да поново изиђе на ринг. Био је двадесет килограма лакши и исто толико сантиметара нижи од опасног Немца који је до тог сусрета изгубио само један професионални меч од светског првака Американца Џое Волкота.

Сви су се кладили на млађег и јачег Немца, али је спортска срећа била наклоњена Карлу Сису и белгијским навијачима, којих је било око 25.000. Он је победио и повратио титулу првака, што је велики куриозитет у сваком спорту а поготово у боксу.

*

Два случаја, која ћемо испричати, показују колико и лица, која се налазе ван фудбалског терена, могу да утичу на резултат, односно да спрече или допринесу да се постигне гол.

Јануара 1939. године у Београду су се у оквиру такмичења за зимски фудбалски куп састали Југославија и БАСК. Повео је БАСК са 1:0, али је Југославија изједначила. Минут пре краја првог полувремена постигла је водећи гол.

У другом полувремену догодио се случај по коме се ова утакмица памти. Никола Перлић, лево крило Југославије, пуцао је у једном тренутку искоса. Међутим, баш тад је један фото-репортер, у жељи да направи што бољи снимак, закорачио у терен. Ваљда да боље види како лопта улази у мрежу. Али лопта, која је ишла у доњи угао БАСК-овог гола, погодила је фото-репортера у ногу, одбила се до голмана који је већ падао и гол је био спасен. Публика се слатко смејала, а Југославија није правила питање јер је на крају ипак победила са 2:1.

Други случај, у којем је лице изван фудбалског игралишта помогло да лопта уђе у мрежу, десио се 1930. године на светском првенству у Монтевидеу. На утакмици са Уругвајем Југославија је водила са 1:0. Домаћи фудбалери су изједначили на непрописан начин. Лопта је већ била готово метар изашла из терена, када је притрчао један жандарм, шутнуо је поново на терен, а онда је притрчао Уругвајац Анселмо и послао у нашу мрежу. Никакви протести нису помагали, судија је признао гол. Разочарани овим нерегуларним голом, наши играчи су брзо поклекли и примили још пет голова.

*

То што је 1953. године у смучарским центрима северне Италије највише успеха у трчању имао Норвежанин Мартин Стокен — није никога изненадило и није ништа необично. Скандинавци су одувек имали одличне такмичаре у смучарском трчању. Занимљивије је било нешто друго: Стокен је почео да ниже успех за успехом у смучању, пошто је претходно већ пожњео спортску славу али у једном другом спорту.

Годину дана раније он је учествовао на две олимпијаде и на зимској на летњој. Још 1947. године био је најбољи атлетичар — тркач на дугим пругама. Листа Стокенових одличних резултата на атлетској стази заиста је била импозантна. Он је поправљао националне рекорде на 3.000, 5.000 и 10.000 метара, био је репрезентативац своје земље на европским првенствима 1946. и 1950. године и за све то време 22 пута је освојио титуле првака своје земље у разним атлетским дисциплинама. Такмичио се 16 пута у репрезентацији своје земље и 15 пута је био победник.

Спортисти као што је био Стокен заиста су ретки.

КОНКУРС ЛЕПОТЕ УСРЕД САХАРЕ...

ПЛЕМЕ БОРОРА обожава ЛЕПОТУ

ЛЕПОТИЦА ПЛЕМЕНА БОРОРА СА ШЕШИРОМ.

САВРШЕНА ЛЕПОТА ЈЕ НЕПРЕСТАНА БРИГА ДЕВОЈКЕ ПЛЕМЕНА БОРОРА

НА КРАЈЊЕМ југу Сахаре живи племе Борора, које је упркос заосталим условима живота подигло култ лепоте до највишег степена. Француски фото-репортер Марк Рибо донео је из тих врелих сахарских поднебља изванредна сведочанства о спокојним и тихим људима чије су жене изванредне лепоте, а мушкарци атлетског стаса.

Главно богатство Борора је стока. Они се ни до данас нису одрекли номадског живота јер нису хтели да вежу своју судбину за ћудљиву сахарску земљу. По жези од 50 степени Борори данима путују са својим стадима танконогих и дугоногих зебу говеда све док не наиђу на неку зелену оазу или хладовиту и травнату зараван. Ту се племе зауставља и одмара неколико дана.

Зебу је предмет посебне пажње и љубави Борора. Једно говече у врелој Сахари вреди исто толико колико и човек. Оно даје млеко које је главна храна Борора. Исто тако оно се размењује за друге потребне предмете приликом трговине са земљорадничким племенима.

Оно што странца највише одушеви у додиру са Борорима јесте њихов изванредан смисао за лепо и култ физичке лепоте мушкарца и жене. Код Борора постоје неписана али врло одређена правила лепоте којих треба да се придржава свака жена или мушкарац. Занимљиво је да су та правила лепоте истоветна са најпрефињенијим естетским мерилима цивилизованих народа. Основна обележја лепоте су: светла пут, висок и витак стас, правилан нос, високо чело, крупне очи, танак и дуг врат, бели зуби.

Једанпут годишње сва племена Борора се окупљају на уговореном месту где се одржава велика светковина. Многа племена на камилама превале и по више стотина километара да би се нашла на окупу за свечани сабор. Међутим, на свечаностима се мушкарци не такмиче у витештву, не светкују се религиозни празници, нити се једе и пије до изнемоглости. Може изгледати чудно али примитивни Бороре на овим свечаностима организују „конкурс лепоте“ на коме се бира најлепши мушкарац свих племена.

ПАСТИРЧЕ ГОНИ ДУГОНОГЕ ЗЕБУЕ.

ВЕШТАЧКИ БИСЕР КАО ПРАВИ

Индустрија бисерних шкољки у Јапану удвостручила се током последње деценије, а и квалитет је толико побољшан да вештачки произведен бисер готово нимало не заостаје за правим. Стручњацима из разних земаља поднесено је хиљаду узорака и они су се у већини случајева преварили — нису тачно оценили које су огрлице од правог а које од вештачког бисера.

КО СУ БИЛИ ГУСАРИ

Изненађење

Ујутру, на његов брод стигоше Абрахам, Харис, Пјер Пикар и Робер Мазе. Морган, који се још није истрезнио од синоћњег пијанства, је спавао. Три пријатеља га пробудише.

— Шта хоћете? — упита их Морган — трљајући очи.

— Ми смо спремни за полазак — узвикнуше у хору.

— За полазак? Куда?

— За Порто-Бело. Зар нисте рекли да ћете данас дићи сидро за пут у Костарику и да ћете напасти град.

— Ја обећао? Али ја немам дозволу од гувернера, ја... — покуша он да их одврати.

Опасно хвалисање

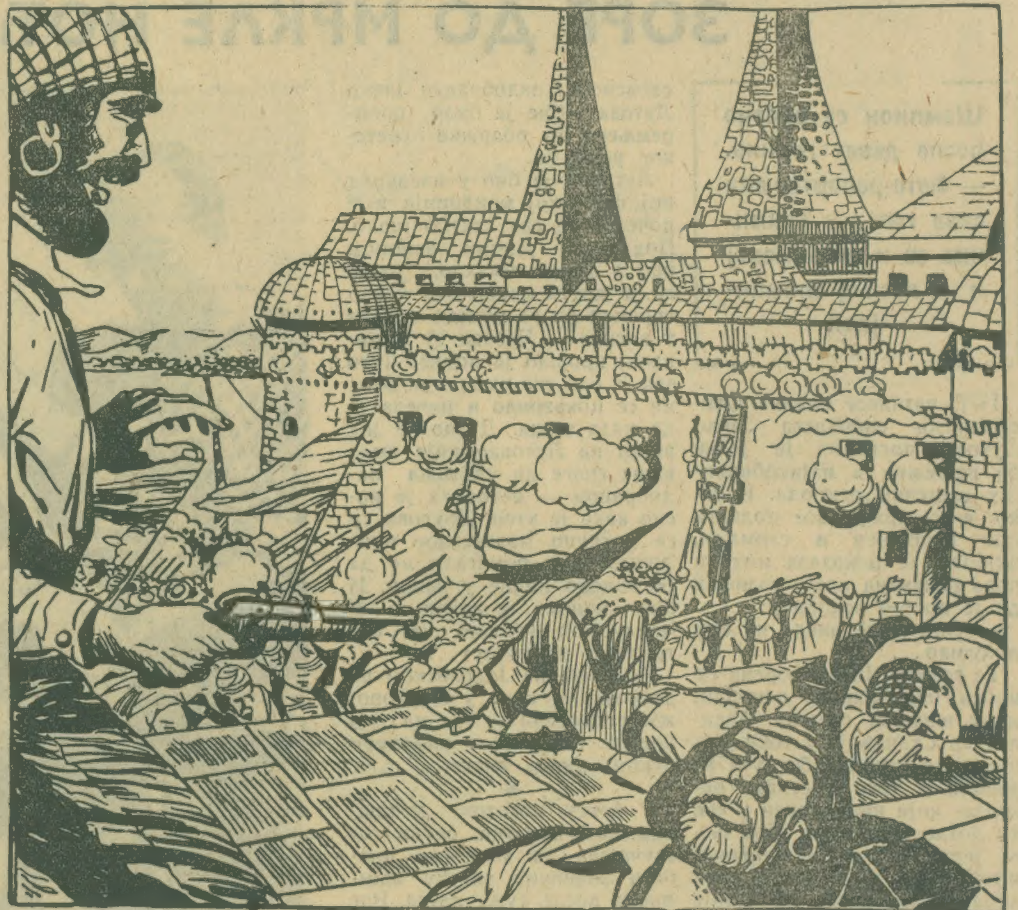
Други Морганов поход започео је његовим хвалисањем док је био пијан. Вративши се у Порт Роајал после пљачкања Порт-о-Пренса, Морган је постао чувен по свом хвалисању у крчмама. „Познајете ли Порто-Бело? То је најбоље заштићен град Костарике. Ја ћу га ипак опљачкати... Кад? Ја тамо могу да одем ако хоћу и сутра“. То његово „ја“ често се чуло и у разговору који је он једне вечери водио у крчми. Онда је потпуно пијан отишао на свој брод.

Полазак

Било је потребно ведро ледене воде да се Морганова глава сасвим избистри. Одмах је увидео у какав је положај запао али и да ће изгубити углед међу гусарима ако не буде пошао. Због тога, иако тешка срца, он нареди да се брод и посада спреме за полазак.

Порто-Бело је заиста био један од најбоље утврђених обалских градова. На северу је његову одбрану представљало једино утврђење Сан-Џеронимо. Шпанци нису очекивали никакав напад са копна, и лука на северу је остала отворена, на шта је Морган и рачунао.

Тежак подухват

Пирати су стигли пред Сан-Џеронимо 16. јуна 1668. године, али противно очекивању лука је била затворена. Због тога су морали да прескачу зидове под ватром и да освајају стопу по стопу утврђења. За то време, у целом граду звона су позивала грађане на оружје. Из Сан-Филипа и Сан-Фердинанда, суседних утврђења, почеше да пуцају на пирате. Морган се преварио проричући да ће чим Сан-Џеронимо буде освојен и цео град сместа пасти у његове руке.

И остала утврђења била су уз велике муке освојена. Само је замак Ла Грација, наоружан великим топовима, још пружао отпор. Пирати су могли да изгубе битку ако њега не заузму. Морган је био спреман на све: наредио је да се направи 12 дугачких лествица, а затим приморао заробљене калуђере да их прислоне уз зидове замка. Шпанска артиљерија престаде и за моменат настаде затишје. То је било довољно да се пирати успну уз лествице, прескоче препреке и тако сломе отпор грађана и војске.

После сата касније Порто-Бело је био у рукама пирата.

АРКТИЧКИ ВУКОВИ

Амерички научник Фарли Мовет провео је готово годину дана у пустим пределима Канаде посматрајући живот арктичких вукова. У данашњем броју доносимо одломке из његовог дневника.

АВИОНОМ сам се пребацио у северозападни део Канаде где живе Ескими. Осим њих ту су само вукови и јелени. И — нико више. Пилот је с тешком муком успео да спусти авион на пусте ледине Канаде, негде око 600 километара северно од вароши Черчил.

Авион је одмах одлетео и ја сам остао потпуно сам. Осећао сам се врло нелагодно. Вукови су почели да ме поздрављају урлицима, које сам раније чуо само у вестерн филмовима. Годинама сам изучавао природу и животиње, али сам опет осећао да нисам дорастао ситуацији у којој сам се налазио. Био сам потпуно сам у дивљини у којој су господарили вукови. А због вукова сам и дошао, њихов живот требало је да изучавам.

У том тренутку имао сам само једину утеху: авијатичар је добио наређење да надлети предео на коме сам се налазио и обавести Ескиме, чије су колибе биле разбацане на леденој равници, да ми се нађу при руци ако ми шта затреба. То ме је охрабрило, натоварио сам своје ствари на леђа и кренуо насумце ка северу.

Имао сам среће да после неколико часова хода наиђем на колибу старог Ескима Мајка. Поздравио ме је као давнашњег познаника, био је већ обавештен о мом доласку. Мајк и његов син били су ми од огромне помоћи прво у избору места одакле сам најбоље могао да проучавам живот вукова а затим дајући ми обавештења и тумачења многих обичаја вукова које су добро познавали. Мајков син ме је санкама које су вукли пси одвезао на место које му је отац означио.

Изабрао сам згодан пропланак на једном гребену и ту уз помоћ свог водича поставио шатор који је требало да представља мој дом за извесно време. Имао сам преглед целе равнице која се ширила на све стране а сем тога, ту није било снега што је олакшавало моје кретање и осматрање.

Породични живот

Водич ме је оставио чим сам се сместио. Али, нисам дуго остао сам. Моји нови суседи — вукови убрзо су дошли к мени ради упознавања. Лежао сам у близини шатора и дурбином посматрао околину. Нисам ни приметио да ми се приближио један вук, одједном се нашао у мојој близини. Ишао је право к мени, али врло опрезно. Пришао ми је сасвим близу и почео да ме испитује. Кад је видео да му са моје стране не прети никаква опасност, прошао је сасвим близу мене и упутио се шатору који га је такође заинтересовао. Обишао је око њега са свих страна и врло пажљиво га испитао њушкајући га. Пошто је тако провео добрих десетак минута, он се полако окренуо и изгубио исто онако тихо као што је и дошао. Као да је био у извиђању.

Касније сам утврдио да вукови стварно шаљу своје извиђаче који обавештавају остале вукове о опасности или о томе да је плен на видику.

Три-четири дана после доласка преместио сам своју осматрачницу нешто северније и тамо се „упознао" са једном породицом вукова. Мужјак, кога сам назвао Ђорђе, био је снажан вук сребрнастобеле длаке. Женки сам дао име Анђелина. Она је била нешто мања од „главе породице".

Убрзо сам открио и њихову јазбину где су имали мале које сам видео тек када су почели да излазе. Касније сам такође открио да у јазбину улази још један вук за кога нисам знао да ли је био пријатељ или неки рођак. Међутим како је он долазио и онда када је Ђорђе био ту и са њим често ишао у лов то сам закључио да је био рођак и назвао га ујка-Алберт. Када су вучићи почели да излазе из јазбине и да се играју, ујка-Алберт се играо са њима дозвољавајући им да га газе, уједају и ваљају по трави.

Договор вукова

Мајк и његов син су ме посећивали с времена на време. Једном приликом седели смо поред мог шатора и стари Еским нам је причао своје доживљаје из лова. Одједном се чуло завијање вука у даљини. Ја нисам обраћао пажњу на то, али стари Еским нам је дао знак да не говоримо. Када је престало завијање Мајк нам је рекао да вук јавља да наилазе јелени. „Нисам га добро чуо на ком су месту сада" — рекао је сасвим озбиљно — „Али сигурно ће му неко одговорити и зато пазите добро на околне брежуљке".

Узео сам дурбин и пажљиво осматрао све брежуљке у суседству. Стари Еским ме је повукао за руку и показао ми у правцу једног брежуљка. Погледао сам и видео једног вука како се журно пење ка врху брежуљка. Стигавши на врх почео је да урла. Када је завршио завијање, стари Еским је рекао сину да треба да крену јер су јелени стигли до обале језера Кујака, које је удаљено око 80 километара према северу. Он је то закључио из оног што су вукови јављали. Касније ми је Мајков син рекао да су тачно тамо наишли на јелене.

Знао сам и пре тога да се вукови на неки начин договарају између себе, само сам тешко могао да поверујем да стари Еским разуме „говор" вукова. Да ли је то био случај или неко шесто чуло тешко је рећи. У сваком случају стари Еским је добро познавао вукове и њихове обичаје па и то да се вукови обавештавају не само о опасностима већ и о доласку јелена.

После неколико дана приметио сам неку ужурбаност код мојих првих суседа. Све троје су стајали као да су се нешто договарали а онда је Анђелина нестала у јазбини и појавила се са вучићем у зубима. Мали је могао имати 7—8 клиограма и није било лако носити га. Анђелина је отишла са ујка-Албертом док је Ђорђе остао да чува јазбину. После петнаест минута вучица се вратила и однела и друго младунче а после извесног времена и треће. Било ми је јасно да су променили стан. Зашто? То ми није било јасно.

Када сам касније питао старог Ескима зашто су се моје комшије преселиле он ми је одговорио да има више разлога за то. Прво, младунци су већ били поодрасли и требало им је воде које није било у близини првог стана. Друго, јазбина је постала тесна. И треће, што је било најважније, дошло је време да млади почну са обуком. Требало им је наћи неко сигурније место где су могли по цео дан да се играју а да готово и не улазе у јазбину.

После неколико дана успео сам до пронађен нов стан својих бивших суседа. Место је било удаљено око два километра од старе јазбине а налазило се на врху једне литице. На том врху у облику лонца увек је било мало воде. Пречник висоравни био је око стотину метара што је било довољно за малишане. Ту су могли да се играју по цео дан. Место је било и добро сакривено и тешко приступачно тако да су младунци врло често остајали и сами.

Одсуство родитеља сам искористио да их посетим. Мада је прилаз био врло тежак, нисам жалио труда да одем и поиграм се с њима. У почетку су били плашљиви, али када сам почео да им доносим храну постали су поверљивији. Једном приликом задржао сам се у игри мало дуже него обично. Одједном сам осетио како ме неко посматра. Када сам се окренуо видео сам ујка-Алберта на литици како ме гледа. Нисам знао када је стигао, али сам се питао како бих се провео да је случајно уместо њега била Анђелина. Мада се Алберт понашао доста пријатељски ипак сам од тог дана смањио своје посете вучићима са којима сам се био спријатељио.

Вукови у лову

Средином јула одлучио сам да напустим своју осматрачницу и кренем заједно са вуковима у лов на јелене који су почели да се појављују у тој области. Јелени су ишли са севера ка југу. То је била идеална прилика за вукове да мало промене своју оскудну исхрану. Интересовало ме је како вукови лове — у малим или великим групама. Исто тако питао сам се како ће се јелени одупрети толиком броју вукова.

Предео у који сам стигао трагајући за јеленима био је прави лавиринт: ниски гребени раздвајали су мале долине где су пасли јелени на свом великом путу ка југу. Јелени су стизали у малим групицама, ретко појединачно. Предео је био идеалан за мене јер сам могао са гребена да посматрам вукове у лову.

Заузео сам положај и чекао да се вукови појаве. У међувремену сам посматрао јелене који су мирно пасли. Пало ми је у очи да су сви били снажни. Касније сам тек дознао да мужјаци увек иду први да би извидели пут и примили на себе прве нападе вукова.

Нисам дуго чекао. Вукови су се појавили. Било их је три у групи. Интересовало ме је како ће извршити напад. Али, убрзо сам се разочарао. Вукови су каскали преко долине не обраћајући никакву пажњу на јелене. Ни јелени нису показивали страх или нервозу. Била је то у ствари психолошка борба два непријатеља.

Када су се вукови почели да губе из долине брзо сам се спустио у долину у намери да се попнем на суседни гребен одакле бих могао да пратим њихов пут. Али, док су јелени били потуно равнодушни према појави вукова, брзо су се разбежали када су ме опазили. Изгледа да су први пут видели човека док су на вукове били навикли.

Када сам избио на суседни гребен видео сам вукове како стоје у кругу окренути један другом, док су реповима махали. Изгледало је да се о нечему договарају. После неколико минута поново су наставили своје извиђање. Нису се много журили. И у следеће две-три долине налазили су се само јелени — мужјаци. Реакција је свуда била иста.

Стигао сам заједно с вуковима до долине у којој су биле срне и њихови мали. Вукови су променили своје понашање. Када су се приближили једном жбуну из њега је искочило лане које је почело да трчи ка групи срна. Вукови су застали изненађени а онда се један од њих одвојио и јурнуо за њим. Срце ми је почело да туче од страха. Веровао сам да ће га стићи и убити. Али, то се није десило. Вук је трчао једно педесетак метара а онда је стао и вратио се својим друговима.

Једва сам могао да верујем својим очима. Зашто је вук напустио своју жртву? Прекинуо сам осматрање и вратио се свом шатору размишљајући о чудном понашању вукова. Обрадовало ме је кад сам код свог шатора нашао старог Мајка. Ако је ико могао да ми да неко објашњење о том понашању вукова, то је био он.

Тактика у лову

Мајк ми је рекао да су јелени бржи од вукова и да су зато били хладнокрвни кад су вукови наишли. Вукови то знају и због тога их не нападају. Они пролазе поред њих да би осмотрили није ли неки од њих болестан или остарио. Чак су младунци довољно брзи да умакну вуку поготову када их мајка штити.

Када вукови желе да нападну јелене примењују другу тактику. Обично нападају изоловане јелене. Једна група вукова нагони их у заседу где их друга група чека у заседи. Други начин лова је такозвани систем релеја. Обично више вукова гони једног или више јелена извесно време до места где их чека други вук који их гони једно време а онда предаје трећем. На тај начин вукови преморе јелене и онда их тако изморене нападају и убијају.

„Чудна је ствар, рекао ми је стари Мајк, али само захваљујући свом највећем непријатељу вуку јелен може да опстане. Да није вукова јелени би изумрли због слабости и дегенерисали би се. Овако их вукови одржавају у кондицији која им опет помаже да се спасавају од тих истих вукова".

Вук никада не убија из другог разлога сем да би дошао до хране. Он треба добро да се ознoји да би убио неку већу животињу. Често прелали за једну ноћ и по сто километара па се ипак врати празног стомака. Погрешно је мишљење да вук убија из крволочности. Арктички вук напада само зато да би се најео и нахранио своју породицу. Чим је сит он више не убија.

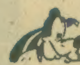
Обично вукови лове у групи од три до десет. Само у извесним случајевиам је потребно веће удруживање. Али у сваком случају вукови сарађују међу собом и обавештавају једни друге како о појави јелена тако и о свакој опасности која им прети.

Међутим, постоји опасност да убрзо нестане и вукова и јелена. Људи масовно убијају арктичке вукове свим могућим дозвољеним и недозвољеним средствима. Само за последњих десет година убијено је преко 50.000 вукова у северозападном делу Канаде. Највише страдају од замки, а у последње време и од авиона. Авион лети изнад вука и ловцима није тешко да га убију.

Уређује Паја Патак

Ћелавији од њега

Стари Попајев отац прича Микију о једном свом другу и каже:

— Он је ћелавији од мене.

— Како то можеш да кажеш кад ти немаш ни длаку на глави — чуди се Мики.

— Могу, његова глава је већа од моје...

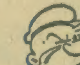

Он је поручио бифтек

У ресторану виолиниста се приближи Пери Ждери и пита га:

— Да ли сте ви поручили Паганинија?

— Не, боже сачувај, ја сам поручио бифтек.

То је последњи

Пата срела пријатељицу познату по тврдичлуку и видећи је сву у сузама упита је шта се десило.

— Сломила сам зубац на чешљу.

— Па не плачеш ваљда због тога? — зачуди се Пата.

— Плачем јер морам да купим нов чешаљ.

— Због једног зупца?

— Да, то је био последњи.

Видра с кишобраном

Пата купила капут од видриног крзна и баш кад је хтела да изађе из радње поче да пада киша. Она се окрете продавцу и упита:

— Сигурни сте да овом крзну неће шкодити киша?

— А да ли сте икад видели видру да носи кишобран — упита је увређени продавац.

Да промени станицу

Олива улази у собу и затиче Кићу како заврће дугмета на оделу Попајевог оца, који је заспао у фотељи и хрче.

— Шта то радиш? — упита га љутито Олива.

— Ето! хоћу да променим станицу, не свиђа ми се ова музика — одговори Кића.

Још је у несвести

Пата се враћа са полагања испита за возача. Паја је пита:

— Како си прошла?

— Не знам.

— Како не знаш? Па зар ти председник комисије ништа није рекао?

— Није могао, још се налази у несвести.

ПРЕРИЈА

ПО РОМАНУ Ф. КУПЕРА

ЛАМА ЕЛВИРА ЈЕ ЈЕДИНА ЖИВОТИЊА У ШВАЈЦАРСКОЈ КОЈА ИМА ДОЗВОЛУ ДА СЕ ВОЗИ ТРАМВАЈЕМ. ОНА ЈЕ ДОКАЗАЛА ДА ЗАСЛУЖУЈЕ ТО ПОВЕРЕЊЕ

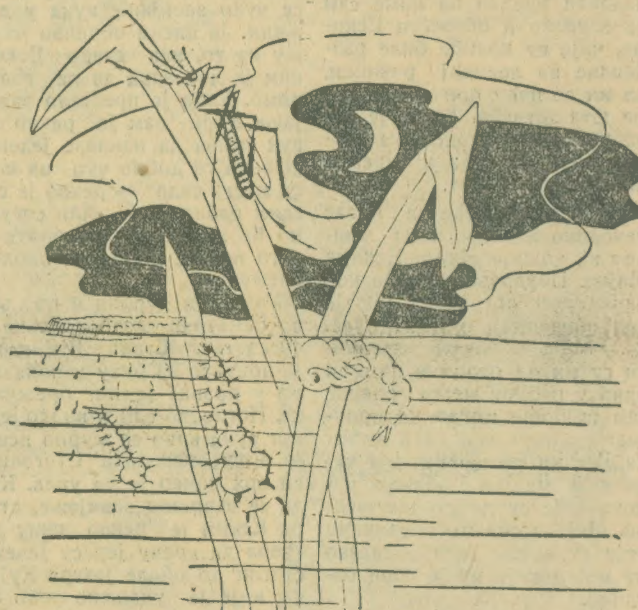
ЛАМА ПОСЕЋУЈЕ ДЕЧЈУ БОЛНИЦУ

Лама Елвира рођена је у Циришком зоолошком врту пре седам година. Своју прву посету дечјој болници учинила је када је имала само неколико недеља у друштву своје мајке. Тиме се може објаснити њено понашање приликом обиласка болнице. Она је тиха, учтива, пажљива и ревносна у току својих посета. Још се није десило да пропусти неког малог пацијента. Иако не зна да говори, малишани је разумеју врло добро. За њих је она интересантнија и забавнија него све књиге и играчке које имају. Мада Цирншки зоолошки врт има преко 400 становника деца највише воле Елвиру. И сами чувари зоолошког врта најрадије је препоручују јер су ламе познате као најчистије животиње.

Елвира припада породици лама које живе у Јужној Америци у великим чопорима. Она је врло добро дресирана тако да неће узети ништа са стола ако јој се не понуди. Она исто тако ужива у вожњи аутом, трамвајем или у лифту. То је једина животиња у Швајцарској која има дозволу да се вози трамвајем приликом посета болници. И заиста, она то и заслужује и још никад није злоупотребила то поверење.

КЊИГА КОЈУ ЕНГЛЕЗИ НАЈВИШЕ ЦИТИРАЈУ

„Практични принципи простог и перфектног изговора“ од Петра Пајпера једна је мала књига коју данас скоро нико не чита. Али и поред тога њу цитира скоро сваки човек, жена и дете које говоре енглески. Књижица од свега 27 страница, први пут је објављена 1819. године под насловом „Практични принципи простог и перфектног изговора од Петра Пајпера“. Сваком слову је посвећена по једна страница уз одличне примере из народног говора, пуне духовитих изрека, загонетки и тако даље. Због тога одрасли, а нарочито деца цитирају безбројне изреке из ове мале књиге.

МЕСЕЧИНА И КОМАРЦИ

Канадски научници у провинцији Онтарио у близини Великих језера испитивали су више година утицај месечине на комарце и њихов лет.

Они су утврдили да уколико је месец више изнад хоризонта, то већи број комараца (женки) лети. Тако је за време четвртине месеца број женки био већи за 95 одсто, док је за време пуног месеца број женки био за 546 одсто већи у односу на број у ноћима без месечине. Пуна месечина одговара сумраку а тада је активност лета комараца била највећа.

ДА ЖУМАНЦЕ НЕ БУДЕ БЛЕДО...

Источнонемачки научник С. Попе хтео је да одреди количину каротина, који уз ксантофил игра улогу у интензитету бојења жуманцета јајета. Бледо жуманце много је мање цењено. Сем тога познато је да се каротин, који живина добија из шаргарепе или зелених биљака, претвара у витамин А.

Попе је нашао да у килограму хране коју живина узима има 4 милиграма каротина. Зелена брашна, као на пример од сена луцерке или трава, која служе као додаци смешама за исхрану живине, морају бити првокласног квалитета и садржати довољну количину каротина.

Туђи хумор

Аутобус се зауставља на обали Нијагаре и водич кроз микрофон виче туристима:

— Ако би путнице хтеле да ућуте само неколико тренутака могле би да чују чудесну хуку Нијагариног водопада...

*

Професор медицине објашњава студентима:

— Не мешајте никад „луду“ особу са неуротичном. Луд је онај ко зида замак у Шпанији. А неуротичар онај који верује да живи у оваквом замку.

— А шта ради психијатар? — пита један студент.

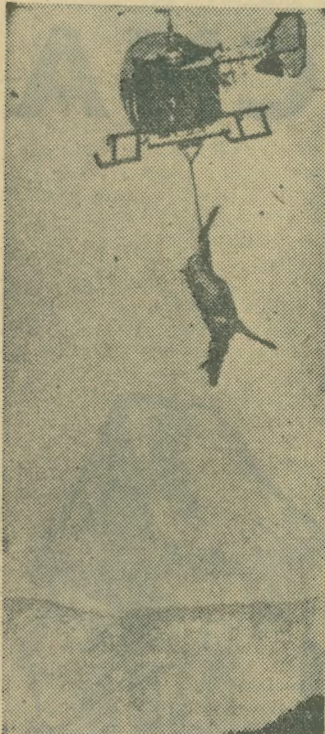
— Е, психијатар је онај који се бави изнајмљивањем ових замкова.

*

Глумци су често у међусобним разговорима веома „љубазни“. Тако један глумац прича свом колеги:

— Кад сам на сцени ја заборавим све. Онда за мене ништа не постоји, изузев улоге. Чак и публика ишчезава...

— То ме нимало не чуди..., — примети његов колега.

НЕОБИЧАН ТРАНСПОРТ

У америчкој савезној држави Колорадо забрањено је убијати лосове (Alces almatus, врста јелена). Па ипак, кад је једној лабораторији био хитно потребан, власти су дозволиле да се убије један. Лос је транспортован помоћу хеликоптера као што се види на слици.

Последњи крик моде

Последњи крик моде у погледу чупаваца из Ливерпула — Битлса су њихове главе од марципана. Коме не прија музика, можда ће пријати Битлси-марципан.

НЕМА СТРАХА У КЛИВЛЕНДУ

Ко жели да се ослободи страха нека отпутује у Кливленд, држава Охајо, САД. Овде је основана најнеобичнија болница на свету која се специјализовала за лечење страха. Поред изненадних препада у врту и узбуне због пожара у појам страха спада и појављивање духова и томе слично. Пацијената има доста и места на клиници распродата су до 1967. године.

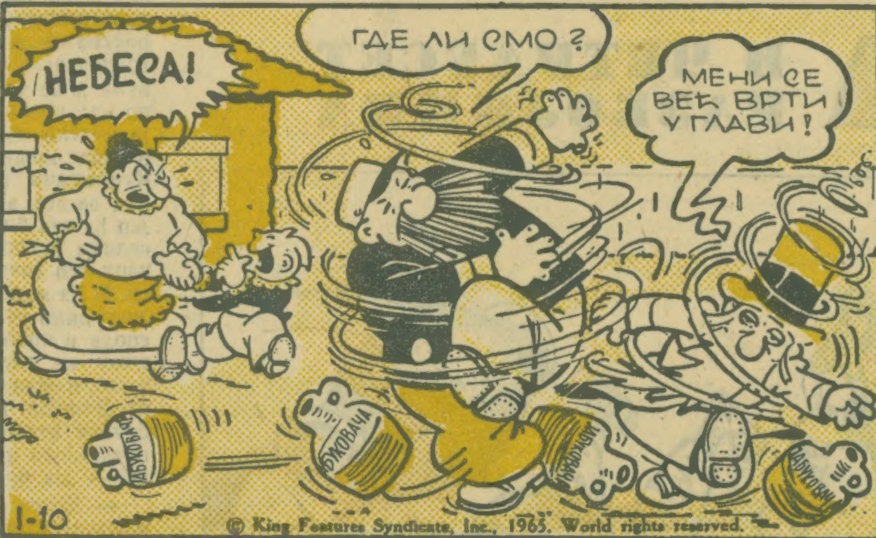

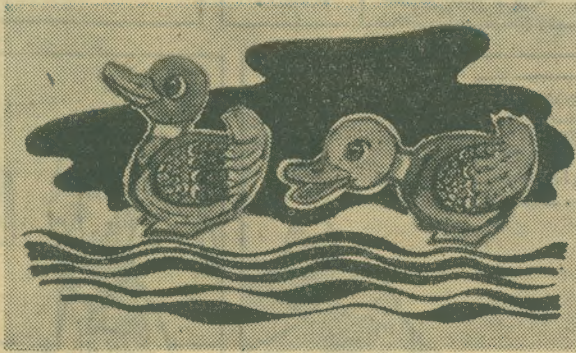

ПОРОДИЧНИ КИШНИ МАНТИЛ

Ни највећи јесењи пљускови не могу да уплаше посетиоце тркалишта који се одушевљавају овом врстом спорта. Испод „породичног" најлонског покривача они мирно посматрају трке. Овај шатор се употребљава у Великој Британији и лако се транспортује.

ДА ЛИ ДИВЉА ПЛОВКА УНИШТАВА РИБУ?

Читав организам пловке прилагођен је животу у води. Оне се, кажу, хране воденим животињама. Живе у јатима. Претежно су селице. Лове их због њиховог укусног меса. Изгледа да је пловка најкасније припитомљена од свих врста живине и то вероватно најпре у Кини, која је и данас њихов највећи одгајивач.

Дивља пловка представља једну од најбројнијих водених птица у Чехословачкој. Зато су научници у овој земљи хтели да испитају тврђење да је дивља пловка велики утамањивач риба, посебно рибљег млађа и икре.

Дали су се на велики посао, претресли су хиљаде желудаца убијених дивљих пловки. У њима нису могли да пронађу никакве остатке риба, ни рибљег млађа, ни икре. У желуцима пловки пронађено је мноштво семена коровских биљака, па чак и неких отровних водених биљака. У просеку ово семење сачињавало је до 60%.

У извештају после вишегодишњег истраживања чехословачки научници тврде да се дивља пловка не може сматрати штетном за речно и језерско рибарство. Напротив, дивља пловка је врло корисна јер уништава коровске и друге штетне водене биљке.

ИНТЕРНАЦИОНАЛНИ СУДАР

Завршетак годишњег одмора створио је уобичајену слику: гужва аутомобила који се враћају у разне крајеве света. Због тога је дошло до саобраћајне гужве у близини Копенхагена. Један дански војни аутомобил сударио се са норвешким ПКВ који је возила једна Швеђанка. Мало касније један немачки фолксваген ударио је у норвешка кола која су стајала тако незгодно на цести, да је у њих ударио један возач мопеда из Модене. Нико није страдао, али је материјална штета знатна.

Џиновски хлеб

На једној изложби животних намирница у Минхену приказан је хлеб тежак преко 30 килограма а дуг два и по метра. Посетиоци су могли да пробају ову врсту посластице.

СТАРА ВОЈНИЧКА ПИСМА

И ПОРЕД тога што су вековима ратовали на свим бојиштима Европе као аустријски поданици и јединствена војска у Европи, која се у својим домовима морала сама издржавати, ти чувени граничари Хрвати и Срби — сачували су своје народне обичаје и начин живота у старим крвним задругама.

Аустријска граница према Турској, као одбрамбена линија установљена је у 16. веку, а протезала се од Сења на Јадранском мору све до града Оршаве на Дунаву. Њена дужина и појас зависили су од тренутне ситуације читаве аустријске границе према Турској. Велик део хрватског и српског народа нашао се у склопу тог граничног подручја: Лика, Крбава, Кордун, Банија, делови Подравине, Славонија, потом делови Бачке и Баната. У Хрватској вековима су те области биле одвојене од грађанске и банске управе некадашње древне хрватске краљевине. Тек после анексије Босне и Херцеговине, када је Аустрија те наше покрајине припојила своме царству, укинута је гранична област према Турској, која је постојала скоро три стотине година.

Само током 18. века војници граничари учествовали су у десетак тешких и крвавих ратова. Ако је из једног села, а села су у овој „најјевтинијој војној касарни у Европи, и у читавом свету" представљала војне одреде — пошло у рат двадесет граничара, враћало их се само пет. Од своје шеснаесте до шездесете године сваки граничар био је војни обвезник. У Граници нису постојали никакви други судови осим војних; за најмањи прекршај кажњавале су војне власти са по стотину и више шиба, што је значило казну једнаку стрељању или вешању. Па ипак су у Граници сељаци-војници дизали буне против својих команданата официра, обично Немаца. Таквих је у 18. веку било тридесетак. Војна стега у Граници била је неподношљива, никакве слободе нису постојале. Момак без допуштења четног наредника пељбабе није смео ни девојку да запроси, а камоли да некуд крене из свог села, јер је то значило исто што и напустити касарну без одобрења старешине. Кад би се дигла буна у неком селу, као у Лици на пример, у Брувну 1763. године, јер се више није могао издржати ужасан притисак и злоупотреба месних официра и команданата, село би било страшно кажњено: вође буне побијене, оно млађе што му је „испод носа брчић тек засенчио" одведено на галије у Трст или Ријеку. Целат би јавно пребио таблицу на којој је писало име места и тако га брисао из „пописа царских насеља".

Граничарски војници, далеко од својих родних домова, на бојиштима која су се простирала од Рајне према Француској, на Лаби и Одри према Пруској, на Дунаву, Тамишу и Моришу према Турској — звали су се између себе „брате" (а њихови пукови братем регименте) и кад би неки од њих, избачен из војног строја, осакаћен и просјачећи кренуо свом далеком дому, носио је стотине очајничких порука, поздрава и утеха породицама оних чији су хранитељи погинули.

У Војној граници, поред осталих обавеза сваки је житељ морао да научи читати и писати. Од писма учила се једино готица. Немачки језик је био обавезан не само као војни и командни језик него и као говорни са свим властима. Тако су та наша стара војничка писма врло необична: писана готицом, а на српскохрватском језику. Постоје дневници писани на тај начин. Посебно је занимљив онај који говори о страдању наших граничара, припадника Илирског пука састављеног од Хрвата и Срба, при повлачењу из Москве под Наполеоном 1813. године. У том пуку било је око 30.000 наших људи, а у далеки завичај испод Велебита, Капеле и Пљешивице вратило се само око пет стотина. „Велику погибију имали смо на реци реченој Березини и наша братија ту страшно изгибе. Кум мој Петар из Радуча на самрти ми рече да му поздравим сирочад и да се ни за каквог цара више не бију."

У Москви, после Наполеоновог пораза, за наше граничаре, који су се врло добро споразумевали с Русима — речено је да су „јуначки народ", и што не пређу „у православно руско царство".

У аустријско-турском рату (1788—1791) изгинуло је што у бојевима што од разних болести — око 25.000 граничара. У Славонији и Банији, у великом броју села, није више било одраслије мушке главе. „И казујем ти, мој Стипане, да без ноге и руке, које ми је фелчер (ранарник) отсика, бићу само тигоба на огњишту. Радити не можем, а просити не приличи. Да му цара и цареву мајку што ме тако усиротињи, а треба пјеш (пјешке) кући. Небо далеко, а цар још даље. Село моје мило што си дочекало..."

Са француског бојишта, с обале Рајне, наши граничари, бачени тамо да се боре против револуционарне француске војске — толико попуштају у војној дисциплини да их аустријске ратне власти смењују и строго кажњавају. Граничари сами напуштају бојиште, а из Италије читави се пукови у расулу враћају својим домовима. Они пишу писма својима која никад не стижу ни у Лику ни у Банију, ни у Славонију. Војна цензура задржава их јер аустријске војне власти увиђају да се разбило језгро њених војних моћи. У једном извештају врховне ратне команде у Бечу каже се како се из тих писама види — „да су царски и краљевски граничарски увек славни пукови душом клонули и не таје да милују француска (речено је: разбојничка) начела слободе. Ипак је понеко од тих писама остало те се још и данас може прочитати: „И рекоше ми они Купрешаци из Медка да пошаљемо цара куд се већ зна, а ми сви да кући кренемо, јер ће зла бити великога а за нас војнике и сељаке и горега. Ако ти раж роди, не дај цару већ сачувај бар по хлепчић за невољне. И да му мајку цареву, кад ови Французи тако липо говоре, и што се ми онда за господу и попове бијемо, а себе гладну сиротињу не гледамо. А што раде дица, и ти жено, и отац и мајка, и сви, ако од бога знате. Воли'би' вас видјет нег десет усмрдели' бечких ћесара. Одо' кући". Тако пише капорал Јозо из Брушана, 1793. године, са Рајне — „са вронта од Франције".

— Драга мајо, једина душо стара моја, и родитељска. Отац су погинули, и свети Никола, ако има зашто, нек му припали свећу. Ја ни крајцере немам, ни коре круха. Овде више нећу да биднем, и са браћом рекох да се иде кући. Од цара твога и мога користи нема. Потамани нас ки мишеве. Врацузи, то су они што убише ћаћу, говоре лијепо: „Хајде гарцони (момци) кући јер ћемо и вашег цара за гушу, па куд ћете ви онда".

— „И рече ми ономад брат Дане из Билаја, што му око избише, и три прста на левој руци — да се зна, да ова крајина не вриди ништа, сви изгибосмо, а и кући нејаки остадоше. Па играсмо мало „шаша", „попова" и „писма" (неке игре из границе) па опет рече Дане, да си идемо, залудно је овде четовати, а ко зна да ли су ми деца и жена живи. Да си идемо, рекох ја, само да причекамо провијант, јер је пут прилично далек (од Стразбурга до Госпића)!

Малобројна војничка писма из тог бурног времена речито говоре да дух великих револуција увек налази плодно тло међу страдалницима свих земаља...

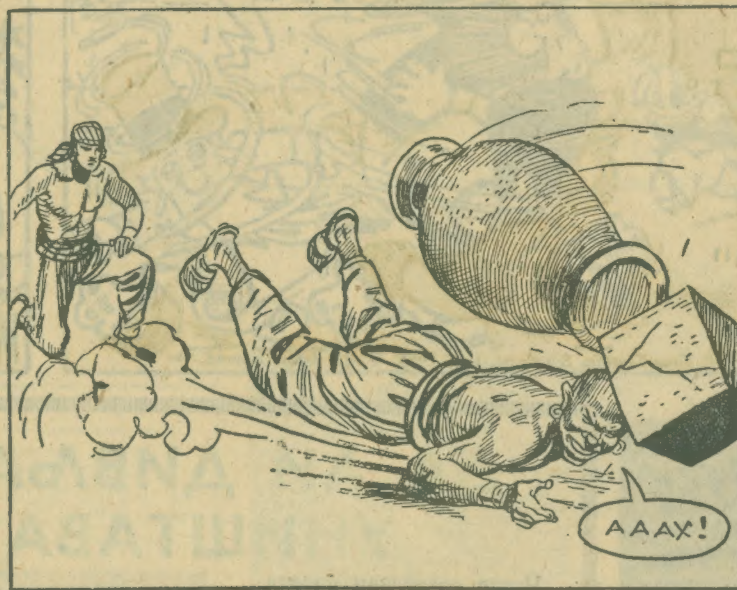
Вечни заробљеници

Канаринци се већ 300 година гаје у кавезима. Женке, разуме се, не могу ту да саграде гнездо јер им недостаје грађа, а и одвикле су се. Ако им се донесе грађа, само мали број женки успеће да после шестонедељног напорног рада изгради нешто што донекле личи на гнездо. Пробе су вршене, па се најзад успело да канаринке направе гнездо као и у слободи, али за то је требало дуже време. Када птићи канаринци имају гнездо пред очима они већ прво гнездо граде без икаквих тешкоћа.

АЛИ БАБА И ЧЕТРДЕСЕТ РАЗБОЈНИКА

Наша највећа острва

Крк 407,9 км²
Брач 395,9 км²
Црес 336,1 км²
Хвар 289,0 км²
Паг 287,0 км²
Корчула 272,6 км²
Дуги оток 117,2 км²
Мљет 97,9 км²
Раб 86,1 км²
Вис 85,8 км²
Лошињ 74,5 км²

Ђ. ЛОБАЧЕВ

ТАЈАНСТВЕНА ПЕЋИНА

ПИТАЊЕ:

12. Шта пише у писму?

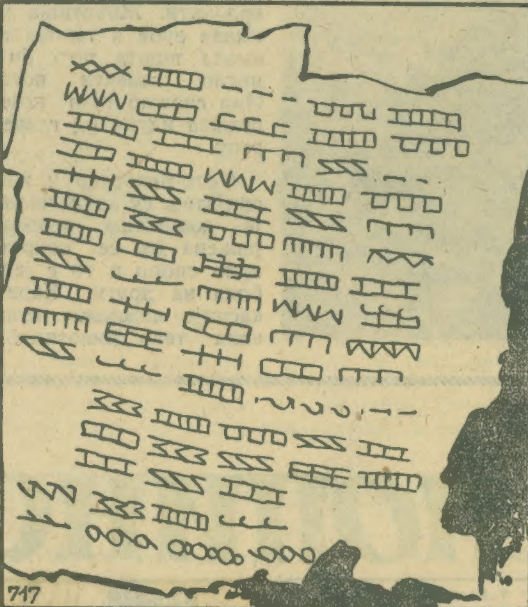
А напољу је и даље беснела бура

У исто време

О КОРЗИКАНЦИМА

Корзиканце бије глас да нису баш много вредни и због тога о њима постоји безброј анегдота. Једна од је и ова:

Паскавале улази у апотеку и каже:

— Дајте ми аспирин, али не целу тубу, то је сувише тешко већ само једну таблету. Знате, котрљаћу је до куће.

*

На путу Марсељ—Ментон један корзикански аутомобилиста примети следећи натпис:

Пажња! Ради се!

Корзиканац одмах окрене аутомобил, мрмљајући себи у браду

— Баш им хвала што су ме обавестили.

ШАХОВСКИ УЧИТЕЉ ЧАРЛИ ЧАПЛИНА

ДВАДЕСЕТИХ година овог века из Холувада је отишла у свет необична фотографија. На њој су се се за шаховском таблом налазила три лица. Водич белих фигура био је човек црне косе, елегантно обучен и са карактеристичним осмехом, много пута виђеним на филмском екрану. И данас, после толико година није тешко погодити да је то један од највећих савремених уметника Чарли Чаплин. Преко пута њега, замишљен над фигурама супротне боје, одевен у одору неког филмског јунака и са дугом косом, налазио се глумац Даглас Фербанкс. Али, већу пажњу од њих привлачила је мала фигура замишљеног и бледоликог дечака. Он је као шаховски учитељ посматрао шта раде познати глумци које је упознао у Холивуду.

Био је то Самјуел Решевски, који је шаховску каријеру почео као „чудо од детета“. Пошто је дао низ симултаних продукција у Бечу, Берлину, Паризу, Лондону и другим градовима Европе, његова породица се преселила у Њујорк. Малишан је у Америци почео да наступа изазивајући огромно интересовање јавности. Његов долазак у Холивуд и одигравање симултане утакмице описао је Чарли Чаплин у књизи „Моја биографија“.

Њихово познанство је почело у филмском студију док је Чаплин монтирао филм. Верујући да малишан воли бресkве, глумац му је понудио да оде у башту и наберe их — колико жели. Самјуел је радо прихватио понуду и после четврт часа вратио се одлично расположен са неколико плодова у рукама. После овога успостављено је пријатељство и разговор се пренео на шаховско поље.

Ево шта је о томе написао Чаплин у књизи „Моја биографија“.

— Да ли знате да играте шах? — упитао ме је.

Морао сам да признам да не умем.

— Ја ћу вас научити. Дођите вечерас, погледајте како ћу ја играти са двадесеторицом шахиста истовремено, — рекао је он не без хвалисања.

Обећао сам му да ћу доћи и рекао да ћу га после игре повести на вечеру.

— Добро, онда ћу гледати да завршим брже.

Није требало знати играти шах да би се схватила сва драматичност те вечери: двадесет одраслих мушкараца нагнутих над шаховским таблама лупали су главу над задацима које је пред њих поставио седмогодишњи дечак који је изгледао чак млађи од својих година.

Дечак је био необичан, али ја сам се узбуђивао гледајући његово усредсређено лице које се обливало руменилом и одједном постајало бело као платно. Схватио сам да за своје успехе плаћа цену здрављем.

— Овде, — позивао би га неко од противника и дечак је долазио, неколико секунди посматрао таблу и одлучно повлачио потез, често говорећи „мат“. У публици се чуо пригушен смех. Видео сам како је објавио мат осморици играча, изазвавши смех и аплаузе.

Затим је почео да проучава позицију на табли доктора Грифитса. Публика је седела ћутећи. Учинивши потез он се окренуо и видео ме. Лице му се озарило осмехом, махнуо ми је руком показујући да се неће дуго задржати.

Победивши још неколико играча, он се вратио доктору Грифитсу удубљеном у размишљање.

— Ви још нисте учинили потез? — нестрпљиво је упитао малишан.

Доктор је климнуо главом.

— Али, молим вас, пожурите!

Грифитс се насмејао.

Малишан га је љутито погледао.

— Ви не можете да ме победите! Ако ви играте тако, ја ћу играти ево овако! А ако играте друкчије, ја ћу одговорити овако! — и он је брзо показао седам или осам варијанти. — Ми ћемо проседити овде целу ноћ. Јесте ли за реми?

Доктор је пристао.

Тако се завршила симултана утакмица и први сусрет Чарли Чаплина са будућим велемајстором.

ЈАК РАЗЛОГ

Један службеник Националног парка у Уганди оправдао је једно своје закашњење на посао следећом изјавом: „Када сам се синоћ бициклом враћао кући умало нисам налетео на слоницу са слонићем. Скренувши с пута у шипраг набасао сам на носорога. Да бих се од њега спасао морао сам да се узверем на дрво испод кога су се ускоро сместила два лава да проведу ноћ. Сматрао сам за потребно да ноћ проведем у крошњи дрвета“.

МАНЕКЕН ЗА БУДУЋЕ ДЕНТИСТЕ

Један чехословачки техничар, по имену В. Бублик, начинио је у сарадњи са стручњацима Прашког универзитета модел човечје главе, и то од пенасте гуме појачане стакленим влакнама који имитирају коштане делове, и металним учвршћивачима који омогућавају уметање свих врста зуба.

Прстен-магнетофон

Јапански стручњаци из Токија конструисали су најмањи магнетофон на свету. Направљен у облику прстена овај магнетофон уместо уобичајене траке има челичне жице милиметарске дебљине.

ЈЕЛЕН НА КРОВУ

У једном малом селу на југу Француске десио се редак случај. Сељак Пјеро, који је иначе страствен ловац стао је запањен кад је на крову своје куће видео јелена. Ни он ни остали становници села не знају како је јелен доспео на кров.

Консултационе партије

Један од облика шаховских такмичења је одигравање консултационих шаховских партија. За разлику од уобичајеног вида такмичења где се боре два играча, овде се за шаховском таблом налазе две групе шахиста који се зову консултанти. Они се налазе у издвојеним просторијама и у међусобној су вези преко судије коме саопштавају одиграни потез. О сваком потезу консултанти размењују мишљење и када стекну уверење да је најјачи шаљу га судији. Да бе се време за размишљање ограничило користи се шаховски часовник, а да би се сачувао траг о игри употребљавају се формулари за писање партије.

Прва записана консултациона партија одиграна је 1780. године. Филидор је као црни играо сам против двојице консултаната — Карла и Бернара уз уступак пешака на пољу ф7 и једног потеза. Стари мајстори су радо играли консултационе партије и учествовали на такмичењима таквог карактера. Тако је 1893. године у Петербургу од игран шаховски турнир на коме су учествовала два пара консултаната — играча прве категорије и Чигорин. Наредне године Чигорин је одиграо меч од 10 партија против тројице консултаната.

Овакве партије мада имају велики значај за ширење шаха данас су ретке. Потребно је да прође по неколико година па да се објави вест да су игране консултационе партије. Из Бразила — тачније града Бело Хоризонте стигла је једна таква партија. Она је одиграна приликом гостовања совјетских велемајстора Авербаха и Штајна. Беле фигуре су водили: Авербах, Енин, Миранда и Кота, док су се са супротне стране налазила петорица играча: Штајн, Герман, Ладејра, Сеура и Полајков. И поред тога што су они били јачи за једног човека, сусрет се завршио ремијем. Играчи са белим фигурама споразумевали су се енглеским језиком уз мешавину шпанских и португалских речи. У супротном табору није постојала могућност непосредне конверзације, па је задатак прекобројног играча — Пољакова био да буде преводилац.

Посебан вид консултационе партије је алтернативна консултациона партија. То је партија где се две групе играча боре без међусобног договарања. Сваки од њих, када му дође ред, вуче потез — обично онај с којим се не слаже његов саиграч.

НОВО МОРСКО ЧУДОВИШТЕ?

ЈЕДАН ФРАНЦУСКИ НОВИНАР ВИДЕО ЈЕ НА ОБАЛАМА АУСТРАЛИЈЕ ДОСАД НЕПОЗНАТУ ЖИВОТИЊУ И СНИМИО ЈЕ.

ЉУДИ се често питају постоје ли животиње које досад нису откривене. Кад се наиђе на такву неку животињу она се обично назива чудовиштем. Тако је, на пример, у децембру 1952. године један афрички рибар ухватио у Индијском океану рибу која је идентификована као целекант. То је била риба необичног изгледа са четири ноге а веровало се да је ишчезла још пре много милиона година. Научници су знали за њу само преко фосила.

Али не само да се откривају нови организми у морима већ чак и на земљи која је боље испитана. Тако је 1910. године откривена једна врста риноцероса која заузима треће место по величини међу сувоземним животињама.

Недавно је „откривена" још једна морска животиња коју су одмах назвали морско чудовиште. Њу је видео и снимио француски новинар Робер Сереи у друштву своје жене и троје деце и једног брачног пара у близини аустралијске обале.

После једне олује друштво је село у чамац и кренуло у шетњу око острва на коме су камповали. Вода ту није била дубља од три-четири метра. Одједном су угледали чудну животињу. Лежала је мирно у бистрој води на дубини мањој од три метра. Пошто су је посматрали једно време из чамца и снимили, мушкарци су обукли одела за роњење и приближили се чудној животињи. Требало је имати храбрости па се примаћи тако близу једној сасвим непознатој животињи. Међутим, она је лежала мирно и гледала их својим питомим очима. Заправо, они су је прво посматрали из чамца скоро читав час и када је она и даље остала мирна, скочили су у воду и приближили јој се.

По њиховој оцени животиња је била дуга двадесет до двадесет и пет метара. Глава јој је четвртаста, дуга и широка нешто преко једног метра, кожа рапава али без крљушти. Животиња није имала зубе а такође није имала ништа што би се могло назвати ногама. Има снажно тело које се сужава идући од главе ка репу.

Фото-репортер и његов пријатељ су закључили да је животиња вероватно рањена јер се покретала врло споро и то с једног бока на други. Када су касније пажљиво испитивали тело животиње видели су дубоку и велику рану.

Фотографије овог „чудовишта" објављене у аустралијској штампи изазвале су живе коментаре како међу лаицима тако и међу научницима. У почетку су многи поверовали да је то нека шала. Али прецизне фотографије су јасно показивале да је у питању непозната животиња. Неки су чак дошли на мисао да је чудовиште направљено од пластичне масе и бачено у море да би неко томе насео. Међутим, стручњаци који су видели слику и читали опис животиње верују да је то нека до сада непозната врста рибе. Несумњиво је и то да она живи на великој дубини а да је потражила уточиште у плићаку вероватно да би побегла од нападача.

МОДЕРНА УМЕТНОСТ

У врту музеја за модерну уметност у Њујорку постављена је ова нова творевина. Жена која стоји пред овом бистом чуди се. Стручњаци из музеја објаснили су јој да је то кубистичка пластика кипара Дејвида Смита.

☆

ЗАПРЕКА ЗА САОБРАЋАЈ

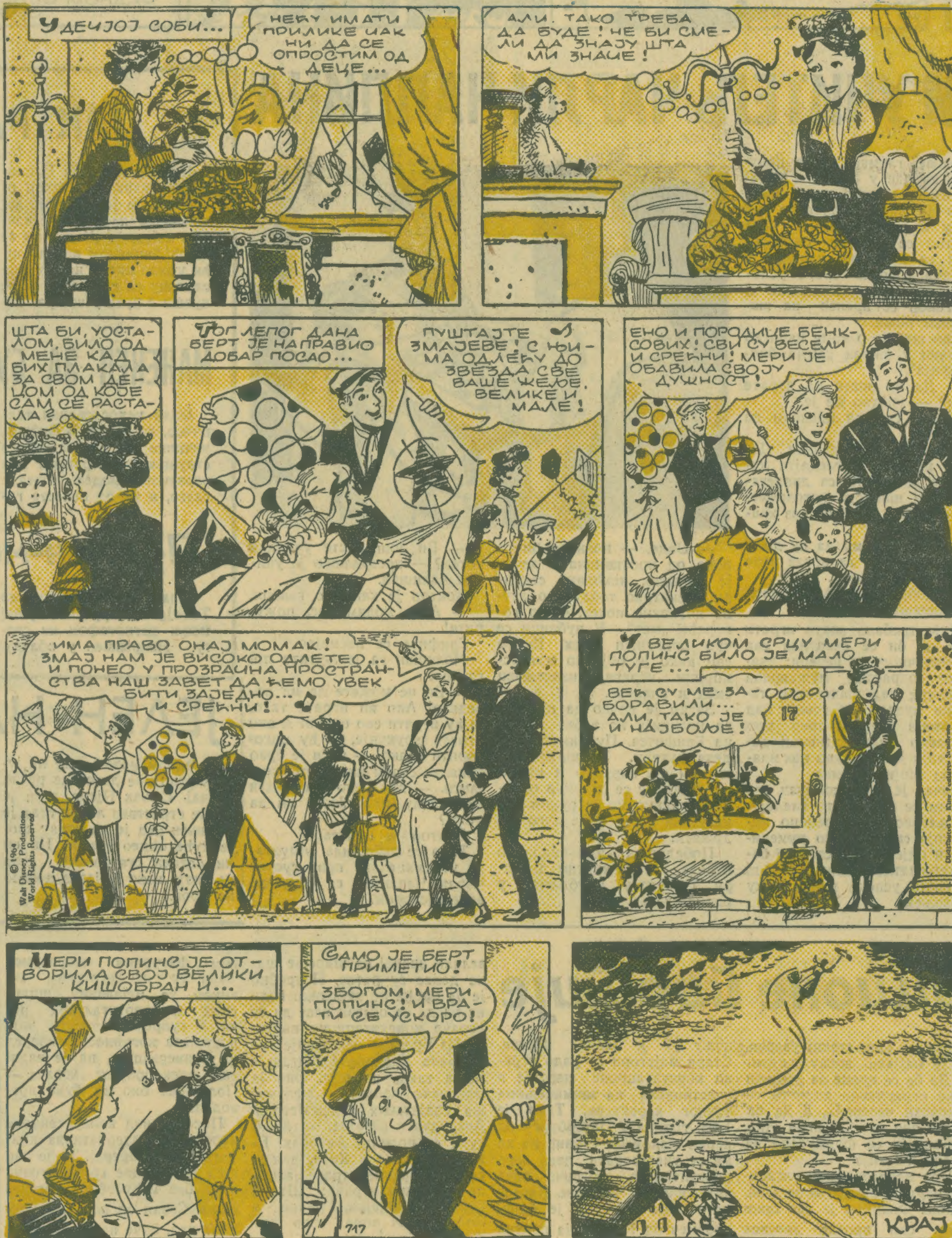
Већница у Брајтнорту саграђена је средином 17. века када су кроз градске улице пролазила само кола у која су били упрегнути коњи или волови. Међутим, сада у доба аутомобила, већница је постала сметња градском саобраћају, али се нико не усуђује да је поруши јер представља једну од старина у овоме граду.

ЗАВИСИ ОД СЛИКЕ

Професор психологије на универзитету у Чикагу др Хес тврди да се зенице особе која посматра неку фотографију шире према томе колико интересовање изазове слика. На пример, ако нека жена гледа слику на којој су мајка и дете, њене зенице ће се раширити 25 одсто.

WALT DISNEY МЕРИ ПОПИНС

И ОВО МОЖЕ ДА СЕ ВИДИ

Пролазници на лондонским улицама недавно су видели необичан трио: „краља бисера" са својом породицом. Улични продавци у енглеској метрополи бирају из својих редова сваке године за краља бисера онога који се нарочито показао дарежљив према сиромасима.

☆

ЗБИРКА ЈЕДНОГ АНТИАЛКОХОЛИЧАРА

Гости финског инжењера Фјалара Моринга били су импресионирани кад им је он у свом стану у Хелсинкију показао највећу збирку минијатурних флаша у Европи. Преко 2.000 флашица које садрже све врсте европских пића представљају ретку збирку овога човека који је иначе антиалкохоличар.

ПАСТИР — ПТИЦА

Птица нанду (врстаноја) у Аргентини служи уместо пастира. Стада оваца, живина и свиње слушају га не може боље бити. Ујутру он своје штићенике изводи на испашу, у подне прати на појило, а увече враћа на фарму.

Филм

БИТИ ДОБАР И ВОЛЕТИ ЉУДЕ

УСКОРО ЋЕ у Совјетском Савезу изићи други том дела познатог филмског режисера Александра Довженка. У њему ће се, поред осталог, појавити и дневник који је Довженко водио за време рата. У овим на брзину написаним редовима су скице о сусретима на путевима рата, први покушај да се схвати ужасна свакидашњица рата колико са личних позиција, толико и са гледишта уметника, историчара, филозофа. Објављујемо један део тих белешки.

ЈЕДНА СЦЕНА ИЗ ФИЛМА „ШЧОРС"

Из ратног дневника

Стварност је постала много страшнија од ма које маште, па чак и маште потпуно лишене укуса. И она треба овако да буде показана. Човечја душа се мери пуном мером и то таквом, о којој свет није ни сањао. Књиге и филмови о нашој правди, о нашем народу морају да кипе од ужаса, па и гнева и нечувене снаге човечјег духа.

Народ неће да му се рат описује. Народу треба показати рат изнутра, са његовим патњама, сумњама у борби, обнови и треба му показати пут и перспективе. Народ треба величати и умирити, васпитавати га у добром, јер је судбина доделила толико зла овом једном поколењу да би га било доста и за десет колена. Да лекције у окрутности, беса и бола не озлоједе његову душу, не отупе је, и да радост победе не успева његову будност, да га делије од пера и стола не уљуљкају уз самозаљубљеност, да не заборави своје грешке, да не изгуби оптимизам, да не падне у оптимизам паланчана и козера заљубљених у себе.

Проћи ће сто, двеста, триста година.

... Бојиште. Прелећу десетине авиона и сипају бомбе. Падам на окрвављену земљину куглу и чекам. Чујем. То није рат. Гледам унаоколо — то није рат у обичном смислу те речи. То је болест наше планете у стадијуму оштре кризе. Планета лети кроз крваву маглу, ратује читаво човечанство.

Прохујаће хиљада, две, три хиљаде година. Са каквом ће нас се нежношћу и завишћу сећати младићи, људи и мудраци, нас и рата, и читавог нашег изузетног поколења гардиста, људи-витезови, којима је у део пало толико несрећа и среће, толико туге и радости, толико крви, толико зноја, толико борби и рада и победа да би их било доста и за десет поколења. Колико ће књига бити написано о нама. Колико спевано песама. Колико ће се племенитих младића, наших потомака — у машти враћати у нашу величанствену епоху. У епоху када је све било тешко, када се ништа није добијало на тањиру, када се за сваки делић земље плаћало крвљу и животом.

Старац на железничкој станици.

— Шта радите овде?

— Та изгубио сам се. Повела ме кћерка некуда, па ме изгубила. А синови у рату. А једног убили. И бабу моју је разнела бомба. И кућу. Ето, седим и размишљам: појешћу хлеб, па и да умрем. А тешко је умрети у туђини. А зет ми је авијатичар. А ћерка ме изгубила. И куда то све људи иду...

Остао је сам на перону. Сед. Очи плаве као у детета.

КАО У ВРЕМЕ БУФАЛА БИЛА

Становницима Милвокија (САД) изгледало је као да су се вратили у доба Буфала Била док је њихов суграђанин Олсон приликом једне народне свечаности јахао на бизону.

☆

Ново превозно средство за стабла

Шумски радници у америчкој држави Орегон побринули су се да себи олакшају посао. Досадашњи начин транспортовања огромних стабала у долину био је врло мучан. Радници сада употребљавају балон напуњен хелијумом и помоћу њега преносе стабла на одређено место.

ПЧЕЛЕ „ЛЕКАРИ"

Један јапански лекар лечи извесне болести користећи за то пчелиње жаоке. Према његовом мишљењу за 200 хиљада болесника потребно је 200 милиона пчела.

✶

ИЗ СВЕТА СТАТИСТИКЕ

Из пошта у Француској отпреми се годишње око 680 милиона дописница. Количина употребљене хартије: 40.000 тона.

✶

СИГУРНЕ БРАВЕ

У Француској су однедавно у употреби сигурносне браве против крађа из аутомобила на улицама. Отварају се шифром по систему бројчаника на телефонском апарату.

✶

СВЕТСКИ КОНГРЕС ЗА ПИСМЕНОСТ

Средином септембра у Техерану ће се одржати конгрес просветних стручњака из велике већине од 119 земаља, заступљених у организацији УНЕСКО. Конгрес се одржава ради саветовања о програму описмењавања одраслих. Рачуна се, да данас има у свету преко 750 милиона неписмених.

На овом конгресу размотриће се питање о утицају писмености на привредни и друштвени развој. Затим ће се расправљати о методама, средствима и уопште садржини рада у вези с описмењавањем и просвећивањем. И најзад биће речи и о међународној сарадњи на овом пољу.

ЧОВЕК И ЛЕТ

16.

Подвизи. — Са развитком авијације расле су амбиције и подухвати. После браће Рајт било је доста људи који су покушавали да своје способности и храброст огледају у ваздуху. Године 1909. француски конструктор и летач Луј Блерио прелетео је канал Ламанш. Следио је низ других подвига. Маја месеца 1927. године Американац Чарлс Линдберг прелетео је без заустављања од Њујорка до Париза. Био је то први лет преко Атлантика, а успех је био утолико већи што је авион био веома мали, с једним мотором. За време лета, који је трајао 33 часа, Линдберг је имао само компас за оријентацију, па ипак, он је у одређивању курса лета „промашио обалу Ирске за свега 5 километара".

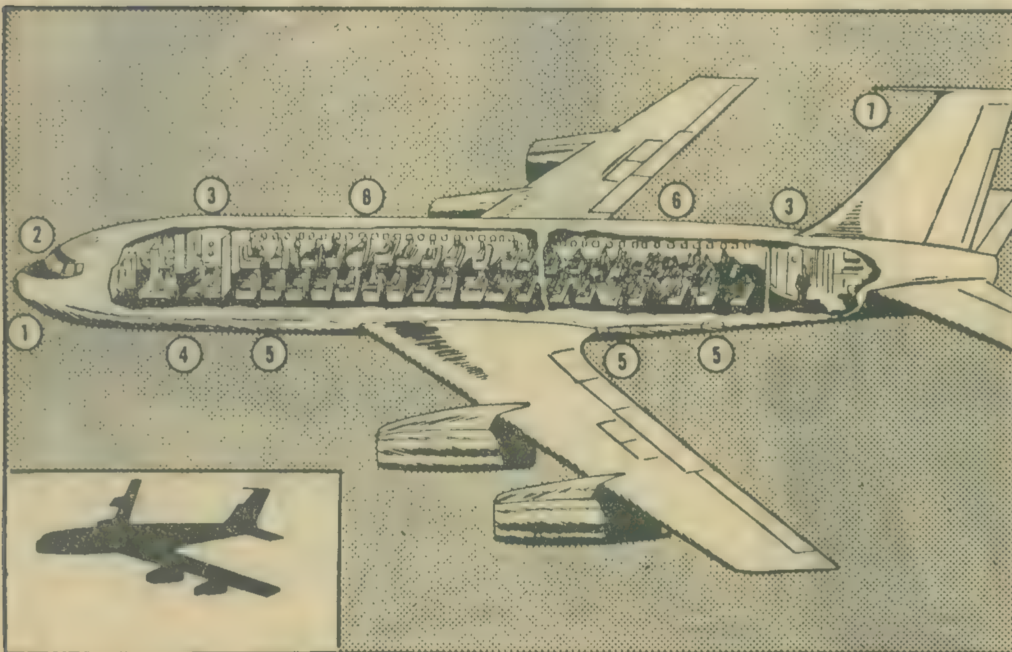
17.

Мало је грана људске активности у којима је постигнуто толико успеха за тако кратко време као што је случај са авијацијом. Авиони су усавршавани сваким даном. Прављени су све бољи и бољи апарати. А онда се појавио радио а са њим и могућност одржавања везе са Земљом. Осим тога почело се с грађењем погоднијих аеродрома и контролних торњева.

18.

Авиони су имали једну ману, коју је касније превазишао хеликоптер, а то је способност вертикалног узлетања и спуштања као и успешног лебдења на једном месту, било на којој висини. Наравно, могућности примене овакве врсте летелице биле су огромне.

19

Авијација се брзо развијала и усавршавала. Појавили су се млазни авиони који су у њен развој унели револуционарне промене. Млазне машине замениле су старе клипне моторе. Модерни млазни авиони нарочито су погодни на већим висинама где постижу велике брзине. Ево пресека једног модерног млазног путничког авиона: 1. радар, 2. пилотска кабина, 3. кухиња и остава, 4. салон, 5. простор за пртљаг и товар, 6. путничка кабина, 7. радио-антена. Ово је основни распоред, који се не разликује много код разних типова авиона. Данашњи модерни авиони могу да приме и по 150 путника.

20.

Један од најважнијих навигационих инструмената је свакако радар који у авијацији има посебну улогу. Помоћу њега се на пример може открити невреме и на удаљености од 250 километара са авиона, а са земље и на још већој удаљености. Наравно, ово омогућује авиону да избегне опасност и промени правац лета.

21.

Авијација, ако се још може тако звати, и даље иде напред. Авиони све мање занимају свет. Очи човека упрте су у далека пространства свемира. Човек је летом Гагарина „начео" васиону. Нешто више од 60 година дели нас од првог успешног лета, а чини нам се као да је то далека прошлост. Летелице се помоћу ракета избацују у огромне висине да би касније, пошто се одвоје од ракете, летеле неко време око Земље и коначно се поново спустиле на њу.

ПРВА РОМАНСИЈЕРКА ЕНГЛЕСКЕ

Поводом 325-годишњице рођења Афре Бен

О ОВОЈ енглеској списатељици написано је и изговорено толико лажи да је готово немогуће издвојити истину од неистине. Због тога је најбоље да се држимо онога што је сама романсијерка написала о себи.

Поуздано се зна да је Афра рођена 1640. године у Вају у грофовији Кент, близу Кентерберија, и да је док је још била дете, цела породица емигрирала у Јужну Америку, у Суринам, који се сада зове Холандска Гијана. Отац јој је умро на путу за Америку, док су остали чланови породице срећно стигли и били лепо примљени у гостољубивој средини. Изгледа да је читава породица била одушевљена климом и пријатном околином, што ће Афра касније описати овим речима:

„Тамо влада непрекидно пролеће, вечни април, мај и јун; то је земља сенки и боја; дрвеће је украшено сваковрсним лишћем и плодовима најразличитије величине — од расцветалих пролећних пупољака до зрелог јесењег воћа; ту су читави гајеви наранџи, лимунова, смокви, тропских ораха, племенитих зачина чији мирис испуњава ваздух; дрвеће има облик букета најлепшег и најразличитијег цвећа — белог, љубичастог, скерлетноцрвеног, плавог, жутог, док је неко дрвеће пуно зрелог воћа у исто време на другом избијају пупољци — и тако, из дана у дан.“

Ово је карактеристичан пример фигуративног и богатог стила романсијерке Афре Бен. У даљем излагању она описује како је с браћом и сестрама сусретала Индијанце чудног изгледа, који су се спуштали са планина с врећама златне прашине, како су бацали кедровину на ватру и осветљавали собе свећама начињеним од мирисног воска, како су се частили месом оклопника (армадила), одлазили у многе експедиције — било у потрагу за „младим тигровима и њиховим јазбинама“, или да уче Индијанце како се треба љубити, али све подједнако занимљиво.

Свој рани живот у дивљим и романтичним пределима Јужне Америке Афра Бен је описала много касније — у роману „Оруноко“ 1673. године. У овом роману, који је у ствари сентиментална прича о лепом афричком принцу Оруноку и његовој вереници Имоинди, које су отели трговци белим робљем и који бивају отпремљени у Суринам, где Оруноко подиже буну робова и пада са осталима као жртва белих колониста, Афра диже свој глас — први књижевни протест — против ропства у колонијама. Оруноко је изузетно добро дат лик племенитог дивљака. Треба додати да је Афра Бен први писац који третира проблем робова и који се згражава над поступцима белих колониста. Не зна се да ли је роман чиста машта романсијерке или романсирана истина. Књига се први пут појавила непосредно пред смрт Афре Бен — 1688. године.

Роман „Оруноко“ она није написала у доба своје највеће популарности већ у време када је њена слава опадала. Звезда Афре Бен је била већ на заласку у то време; она више није посећивала Вилсов кафе-бар у Лондону у друштву са Џоном Драјденом (1671—1700) и Томасом Отвејем (1652—1685); њени комади се у то време више нису давали тако често као раније, гневни критичари су је нападали свом снагом и ниподаштавали њене књижевне успехе. Објашњење за ове и овакве нападе треба тражити у чињеници да дотада у Енглеској није постојала професионална романсијерка, те је њена појава узбуркала код савременика несхватљиве предрасуде против таквог „апсурда“ као што је жена — писац.

Афра Бен писала је роман „Оронуко“ у време када је већ била оболела и када је осетила да јој се ближи крај живота. Али, она је била упорна. Оживљавала је тренутке прошлости чак и у моментима када је плакала од болова, дозивала сећање на земљу у којој је све изгледало тако ретко, егзотично, чудесно.

Када се вратила у Енглеску, вероватно кад јој је било двадесет година (пошто је Суринам припао Холанђанима), њу је обасуо удварањем и оженио се њоме неки богати Холанђанин по имену Бен, који је умро годину-две касније, оставивши је без икаквих средстава за живот. Међутим, још за живота свог мужа, она је била представљена краљу Чарлсу II и отада проводила већи део времена на двору. Краљ је уживао у њеним козерским способностима и слушао њене приче без даха. Треба поменути и претпоставку да је она као шпијунка радила за Чарлса II. Путовала је у Холандију за време рата с Холанђанима и слала поруке о Де Рајтеровом плану о нападу на Лондон и паљења енглеских бродова у лондонској луци.

Прво драмско остварење Афре Бен „Брак на силу“ је у исто време и њен бриљантан почетак. Отада она живи зарађујући као професионални писац драма. Најбољи од њених комада — „Луталица“ имао је највише успеха вероватно и зато што је штампан анонимно.

Афра Бен је уложила све своје снаге да напише неку комедију по узору на Драјдена или Вичерлија (1641—1716). Али у томе није успела; комедије су биле прилично вулгарне и без духа.

Између 1670. и 1678. године Афра Бен је написала скоро 20 комада и исто толико романа од којих се „Оруноко“ и данас чита. Овај роман је и драматизован, и то веома успешно. То је учинио Томас Саудерне. Он је од романа „Оруноко“ направио трагикомедију, повест са трагичним крајем и комичним заплетом.

Афра Бен написала је само једну трагедију „Абделазер“ и то под утицајем шпанских писаца. Утицај Шпанаца осећа се и у комадима „Холандски љубавник“ и „Луталица“. Афра у својим комадима користи прерушавање, фарсу, па чак и лица из comedia dell'arte (као Харлекина и Скарамуша у „Луталици“). Природно је да она уноси у своје комаде и политичке алузије као на пример у комаду „Наследница“. Афра Бен је осећала потребу да пише у духу времена, али при том није заборављала ни чињеницу да публика зна да њени комади потичу из пера једне жене. Ипак, ова дела су јој донела глас писца крајње непристојности.

У периоду између своје романтичне младости и тужног краја, Афра Бен је била једна од најдруштвенијих жена свог доба. Њу су добро познавали Драјден и Отвеј, као и други писци драма друге половине XVII века. Она је несебично и искрено помагала све младе писце док није била савладана недаћама живота. Умрла је не напунивши ни 50 година.

Издавач њених дела, одабирући чињенице из романтичних прича које о њој круже, описује је као „грациозну жену пријатне спољашности, веселу и пуначку, кестењасте косе и светлих очију, искрену и поштену.“ Даље каже да је она важила за бриљантног козера „у доба кад конверзација није била само обично ћаскање већ одмеравање снага двају саговорника праћено кратким и духовитим опаскама, понекад и заједљивим примедбама и саркастичним одговорима, каткад уз кратак двосмислен стих на рачун саговорника и његов духовити одговор истом мером.“

Афру сматрају добрим драмским писцем: „Она је заслужила да се упореди с највећим драматурзима свог доба, са Ванбруом (1664—1726) чувеним архитектом и књижевником, и Етерецом (1635—1691) дипломатом и писцем.“

Афра Бен ни до данас није пала у заборав. У време када је живела њу су свакако ценили као романсијерку, драматурга, песника и напредну жену — то говори и чињеница да је сахрањена међу осталим великанима Енглеске — у Вестминстерској опатији.

ПОСЛОВИЦЕ

Да га човек привије на рану, излечио би је.

И пилету каже добро јутро.

☆

Боље је бити и мали господар, него велики слуга.

Боље је и погинути него туђина дворити.

Бољи је и гроб, него бити роб.

ЗА АНАЛИЗУ КРВИ

У Чехословачкој је конструисан апарат за анализу крви помоћу кога се може за 5 до 10 секунди одредити број црвених крвних зрнаца и други потребни подаци. Нови апарат нарочито ће радо дочекати станице за хитну помоћ, трауматолошке клинике и све медицинске установе код којих је од највећег значаја брзо одређивање састава крви.

МОДЕРНА АРХИТЕКТУРА

Ово је мост који је израдила општина у Сиднеју. Мост је намењен само пешацима. Он је направљен тако да на њему нема степеница.

НЕ УЈЕДА

Ова куца на слици не уједа, јер је од дрвета, а опет није играчка, него се користи као клупица за ноге. На међународној изложби поклона у Паризу овај практични резбарски рад постигао је велики успех. Нарочито су баке биле заинтересоване за њега.

ЗА ВЕЧЕРОМ

НА ОВОЈ СЛИЦИ СКРИВЕНИ СУ: РИБА, 2 ПТИЦЕ, ПАС, МАЧКА, ЛУТКА, ЗВОНО, КОРПА И ВЕВЕРИЦА

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

Реј Бредбери

(2)

У СРЕБРНАСТОЈ МАГЛИ

ТО ЈЕ НЕПРАВЕДНО, то је исто као кад би се за древне Грке рекло да су страдали од заушака, а да је поносне Римљане у прекрасне гробнице отерала нека слична бактерија. Не, не, то не може бити, то се никако не слаже с овом архитектуром, с миром који ту влада.

— Хезевеј, у реду. Презалогајите сад.

— Хвала, капетане.

Спендер није одвајао поглед од својих сапутника. Није ни дотакао порцију која је лежала у тањиру на његовим коленима. Осећао је да је ваздух постао хладнији. Сјајне, сјајне звезде као да су се примакле ближе. Кад би неко проговорио исувише гласно, капетан би му одговарао тако тихо да је овај, хтео-не хтео, спуштао глас као и он.

Како само овде мирише ваздух, пун нечег новога. Неко време је Спендер тако седео и само дисао уживајући у његовој необичности. Било је у том ваздуху нечег што он није могао да разазна: мирис цвећа, хемикалија, прашине и ветра.

— Или узмите само то како сам у Њујорку с оном плавушом, до ђавола опет сам име заборавио... А, сетио сам се — Цини — проговорио је Бигс из дубине! — Наравно, Цини.

Спендер се сав најежио. Руке су му задрхтале. Очи су му немирно лутале испод танких и прозрачних веђа.

— А Цини мени каже... — наставио је Бигс.

Чуо се громогласан смех.

— И показао сам ја њој — викао је и даље Бигс не испуштајући чашу из руку.

Спендер је одложио тањир у страну. Ослушкивао је ветар који му је шапутао на уво нешто исто тако прохладно. Дивио се белим марсовским грађевинама белим као хладне санте на дну мора, које је нестало.

— Каква девојка! Гром! Бигс је сасуо чашу у своје широке чељусти. — Такву можеш само једном у животу да сретнеш.

У ваздуху се осећао мирис ознојеног Бигсовог тела. Спендер је престао да ложи ватру.

— Хеј, Спендер, јеси ли то заспао, где је ватра? — повикао је Бигс и поново се прихватио чаше. — И тако једне ноћи Цини и ја...

Један из екипе, звао се Шенке, донео је акордеон и почео да свира неку игру. Стуб прашине се подигао.

— Живели! — урлао је он.

— Ура! — одговарали су ми остали бацајући празне тањире. Онда су тројица стала један поред другог и почела да машу ногама имитирајући девојке из варијетеа и правећи вицеве. Остали су их бодрили ударајући у дланове. Черок је скинуо кошуљу и почео да изводи трбушни плес. Торзо његовог ознојеног тела се пресијавао. Сребрна светлост месечине обасјавала је његову кратко подшишану косу и глатко избријано младо лице.

Ветар је терао један мали облак над дном некадашњег мора, огромне камене фигуре планина гледале су одозго на сребрнасту ракету и ватрицу.

Галамили су и викали све јаче, број оних који су играли растао је. Неко је свирао у усну хармонику, неко у чешаљ увијен у хартију. Још двадесетак боца је отчепљено и попијено. Бигс се поводио, ноге га више нису слушале. Он је управљао целом парадом машући рукама.

— Хеј, команданте, дођите к нама! — повикао је Черок капетану и запевао.

И капетан је морао да игра. Чинио је то без икаквог задовољства. Лице му је било намрштено. Гледајући га Спендер је помислио: „Јадник". Каква ноћ! Они ни сами не знају шта раде. Требало је да пре лета прођу кроз један семинар о томе како да се понашају на Марсу да би бар неколико дана остали у оквирима пристојности".

— Доста је, — капетан је изашао из круга изговарајући се да је уморан.

Спендер је бацио поглед на капетанове груди. Не би се рекло да је дисао убрзаније него иначе. Ни лице му није било знојаво.

Хармоника, вино, повици, игра, урлање, врева, звецкање посуђа и смех.

Бигс се клатећи испео на обалу марсовског канала. Понео је шест празних боца и стао једну за другом да баца у дубоку плаву воду.

— Нека се одсад зовеш, нек се зовеш, нек се зовеш — заплићући језиком мумлао је Бигс. — Нека се зовеш Бигс, канал Бигса.

Пре но што је ико успео да се помакне, Спендер је скочио на ноге, прескочио ватру и пришао Бигсу. Ударио га је прво по зубима, затим са стране близу уха. Бигс се затетурао и преврнуо право у канал. Кад је чуо пљесак у воду, Спендер је ћутећи чекао да се Бигс извуче напоље. Али, остали су га већ ухватили за руке.

— Спендеру, шта ти је? Шта ти хоћеш? — почели су да га испитују.

Бигс се попео на обалу. Вода се с њега сливала на камење. Одмах је приметио да Спендера држе.

— Тако ти, — казао је и коракнуо напред.

— Пустите га! — викнуо је капетан Вилдер.

Спендера су ослободили. Бигс је ћутао и гледао у капетана.

— Добро, Бигс, идите да се пресвучете. А ви можете наставити весеље. Спендер, пођите са мном.

Забава је настављена. Вилдер је отишао у страну. Ту је стао и окренуо се Спендеру.

— Можда ћете ми објаснити у чему је ствар? — казао је он.

Спендер је гледао у канал.

— Не знам. Било ме је срамота. Због Бигса, због свих вас, због ове грозне забаве. Боже, каква гадост.

— Пут је био дуг, потребно им је да дају одушка.

— Али где им је понос, капетане? Где осећање мере.

— Ви сте уморни, Спендер, и зато тако гледате на ствари. Мораћете да платите казну од педесет долара.

— У реду, капетане. Само ми је непријатно кад помислим да нас **они** гледају како од себе правимо будале.

— Они?

— Марсовци, било живи или мртви.

— Мислите да они знају да смо ми овде? — упитао је капетан. Још ћу помислити да верујете у духове.

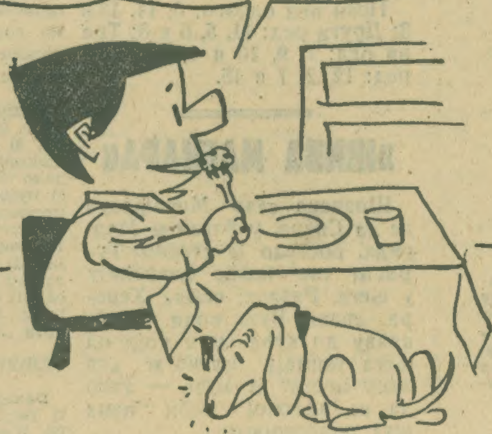
— Ја верујем у оно што је учињено, а на Марсу је много трагова нечијег рада. Видео сам улице, куће и књиге, сигуран сам да сам видео широке канале, сатове, стаје, ако не за коње а оно у сваком случају за неке домаће животиње, нек буду и са дванаест ногу — откуд знамо да није тако. Куд год погледам свуда су предмети и грађевине којима су се они служили. Њима су се користили, њих су употребљавали стотинама година. И ако ви мене питате верујем ли у душу ствари која одговара њиховој употреби — ја кажем да. А ти предмети леже свуд наоколо. Предмети који су имали своју намену. Планине које су имале своја имена. Користећи се тим стварима осећаћемо се увек непријатно. И имена планина ће нам звучати тако, ми ћемо их „покрстити", а стари називи се никуд нису дели, живе негде у времену. За некога су овдашње планине и представа о њима везане управо за те називе. Имена која ћемо ми дати каналима, градовима, планинским врховима склизнуће са њих као вода са перја гуске. Ми се можемо колико год хоћете трудити да се приближимо Марсу, блиског односа никад неће бити. На крају крајева то ће нас разбеснети и знате шта ћемо урадити са Марсом? Ми ћемо све на њему преокренути, скинућемо му кожу и прекројити је по своме укусу.

— Нећемо разрушити Марс, — казао је капетан. Он је исувише велик и велелепан.

— Мислите? Код нас Земљана постоји дар за уништавање великог и лепог. Што нисмо открили кобасице у развалинама Карнакског храма у Египту, то је само зато што оне леже по страни, а ту ми не почињемо посао. Али, Египат је само мали део Земље. А овде, овде су свуда около збијене реткости, старине и где год хоћемо можемо се настанити и почети скрнављење. Канал ћемо назвати у част Рокфелера, планини дати краља Ђорђа, постојаће и језеро Дипона, градови Рузвелт, Линколн, Кулиџ, али то неће бити оно право зато што свако место већ има своје сопствено име.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

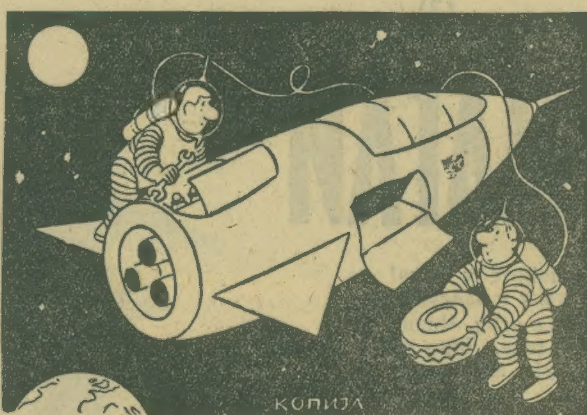

ОТВОРИ ОЧИ

ЛОВ НА ГРЕШКЕ

ОВЕ ДВЕ СЛИКЕ НИСУ ПОТПУНО ИСТЕ. ЛЕВА СЛИКА ЈЕ ОРИГИНАЛ, А ДЕСНА КОПИЈА И НА ЊОЈ ИМА ПЕТ ГРЕШАКА. ПОТРАЖИТЕ ИХ:

РЕШЕЊЕ: 1. ЛЕВИ КОСМОНАУТ ДРЖИ ДРУГАЧИЈЕ ДЕСНУ НОГУ; 2. ЧВОР НА КАБЛУ ЛЕВОГ КОСМОНАУТА МАЛО ЈЕ ПОМЕРЕН УДЕСНО; 3. НА ВРАТИМА БРОДА НЕДОСТАЈЕ МЕХАНИЗАМ ЗА ЗАТВАРАЊЕ; 4. ДЕСНИ КОСМОНАУТ ИЗВУКАО ЈЕ МАЛО ВИШЕ СВОЈУ ДЕСНУ РУКУ; 5. ДЕСНИ КОСМОНАУТ НЕ ДРЖИ НОГЕ КАО ДРУГ У ОРИГИНАЛУ.

УЗМИТЕ ВОЛАН

НАШ ВОЗАЧ СЕ ОДЈЕДНОМ НАШАО ПРЕД ТЕШКИМ ПРОБЛЕМОМ: КОЈИМ ПУТЕМ ДА КРЕНЕ ДА БИ СТИГАО НА ВРХ БРЕГА. СВАКИ ОД ЊЕГОВИХ САПУТНИКА ПРЕДЛАЖЕ ДРУГИ ПРАВАЦ. ПОКУШАЈТЕ ДА ПОМОГНЕТЕ ИЗЛЕТНИЦИМА И ОТКРИЈЕТЕ ПУТ КОЈИ ЋЕ ИХ ЗАИСТА ДОВЕСТИ ДО ЦИЉА.

ТАЧНО — НЕТАЧНО!

На свако питање дајемо по три одговора, али само је један тачан. Ако ниједном не погрешите, примите наша честитања.

1.

Град Помпеја је био уништен:
— 50 година пре наше ере
— 79 година пре наше ере
— 128 година пре наше ере

2.

Најближа планета сунцу је:
— Меркур
— Земља
— Плутон

3.

Северни пол је открио:
— Француз Шарко
— Норвежанин Амундзен
— Американац Пири

4.

Ускршња острва се налазе:
— у Тихом океану
— у Атлантском океану
— у Индијском океану

5.

Које се од ова три мора налази испод нивоа мора:
— Црвено море
— Мртво море
— Мраморно море

6.

Које је „највише" језеро на свету:
— језеро Ири
— Женевско језеро
— језеро Титикака

7.

Најдужа река у Европи је:
— Дунав
— Волга
— Рајна

8.

Највиши планински врх у Африци је:
— Кенија
— Килиманџаро
— врх Тенерифе

ТАЧНИ ОДГОВОРИ

1. 79 година пре наше ере
2. Меркур
3. Пири
4. У Тихом океану
5. Мртво море
6. Језеро Титикака
7. Волга
8. Килиманџаро

0			3
	5	6	
	9	10	
12			15

ПОТРУДИТЕ СЕ

На ову плочу са 16 поља треба да се распореди 16 цифара — од 0 до 15. Осам је већ распоређено. Покушајте да у празне квадратиће распоредите остале цифре тако да сва четири вертикална, као и сва четири хоризонтална збира, као и два дијагонална дају збир 30? Један од могућих начина да се то постигне је да се направе комадићи хартије са цифрама и да се померају док се не добије жељени резултат.

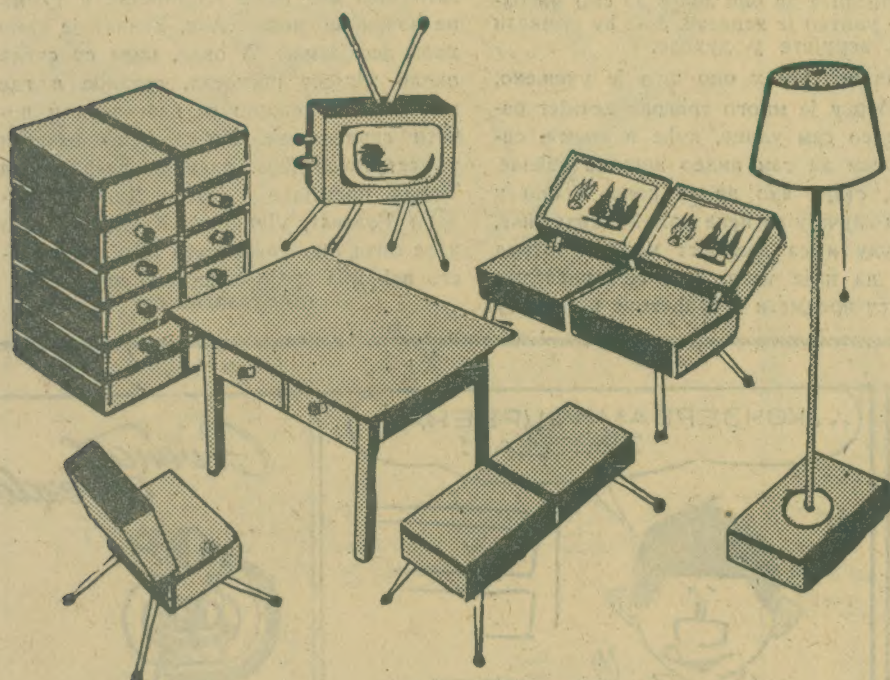
Решење:

Први ред одозго: 0, 14, 13 и 3; Други ред: 11, 5, 6 и 8; Трећи ред: 7, 9, 10 и 4; Четврти ред: 12, 2, 1 и 15.

»ЖИВА МЛЕКАРА«

Шпанско село Мирафлора де ла Сиера, у близини Мадрида, постало је славно. Туристи све чешће навраћају у њега. Разлог: сељак Херера, звани Вук, води своју краву до куће оних који од њега узимају млеко и „на лицу места" је музе — тако да се његовој роби нема шта приговорити.

НАПРАВИ САМ

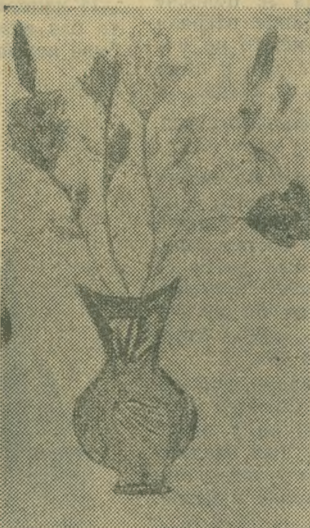
СВЕ ШТО ВИДИТЕ МОЖЕТЕ НАПРАВИТИ ОД КУТИЈА ЗА ШИБИЦЕ

Од кутија за шибице можете лако направити намештај за лутку. Ноге за столице и диван су од зрна шибица. Рупе се пробуше шилом па се причврсте лепком. Од чвршћег папира изрежите ноге, површину стола и екран на телевизору па залепите. Као стуб за ноћну лампу нека вам послужи врбов прутић, а абажур направите од цртаћег папира.

Намештај ће бити лепши ако се облепи шареним папиром.

„АУТОСТРАДА" рад Жарка Јанчића, ученика VIII разреда основне школе, Сарајево, Загребачка 79/III

„ВАЗА СА РУЖАМА" рад Одри Ибоља, ученице IV разреда основне школе, Бездан, Кошута Лајоша број 19

Дечји цртежи са конкурса

Дечји цртежи у овом броју, као и они раније објављени у овој рубрици, награђени су са по 1.500 динара. Награде ће бити достављене поштом.

„ИЗ МОГ КРАЈА" рад Данице Ђурђев, Славонска Пожега, Бориса Кидрича улица број 24

ПИТОН УМЕСТО ЈАРЕБИЦЕ

Ловац Антонио Переира из Мозамбика доживео је пре извесног времена свакако необичан сусрет. За време лова на јаребице учинило му се да на дрвету види једну птицу. Пуцао је и не мало се изненадио кад је на земљу пала змија боа дуга 4,5 метра која се управо спремала да шчепа јаребицу.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) врста морских ракова, 6) главни град старог Египта, 7) погодак у кошарци, 9) врста лирске песме, 10) укувани воћни сок са шећером, 11) скраћеница за рачун, 12) део мора који залази у копно, 13) необувен, 15) град у Француској, 16) северноамерички филмски глумац (Фред), 18) мера за површину, 19) боја лица, 20) име филмског глумца Монтана, 21) поклопац, 23) два самогласника, 25) име глумице Гарднер, 26) белгијско-француски сликар (Фелисјен, 19 век), 28) два сугласника, 29) планински венац у Чехословачкој, 30) врста грожђа, 32) искривљен, 33) град у Италији, 35) органи чула вида, 36) завршни делови мишића.

Усправно: 1) упрошћеност, 2) грубо вунено сукно, 3) предлог, 4) ирски шаховски велемајстор, 5) дело Оноре де Балзака, 6) путнички реквизит, 8) мочварна биљка, 10) начин писања, 14) тундра, 17) покрајина на Сицилији, 21) глоба, 22) страна у троуглу, 24) житарице, 27) токсин, нокса, 31) богиња несреће код старих Грка, 34) иницијали аутора оперете „Мала Флорами".

	1	2	3		4	5	
6				■	7		8
9			■	10			
11		■	12				
13		14	■	15			
16			17		■	18	
	19			■	20		
21				22	■	23	24
25			■	26	27		
28		■	29				
30		31	■	32			
33			34	■	35		
	36						

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Платон, 6) Сеул, 7) Бел, 9) Крк, 10) Тара, 11) ра, 12) Калас, 13) Асо, 15) маст, 16) делта, 18) па, 19) гол, 20) со, 21) север, 23) лш, 25) Едо, 26) Илок, 28) ли, 29) плажа, 30) ено, 32) абер, 33) Нант, 35) иње, 36) целине.

Усправно: 1) „Пера Сегединац", 2) лук, 3) ал, 4) обала, 5) нерасположење, 6) Скрад, 8) ласта, 10) тама, 14) олово, 17) тле, 21) селен, 22) Рила, 24) шкаре, 27) Лабин, 31) оне, 34) тл.

БЛОКАДА ЛЕЊИНГРАДА

ЈУЛ. 1941. ГОДИНЕ: ДА ВИ СЕ УСПОРИЛО НЕМАЧКО НАПРЕДОВАЊЕ КА ЛЕЊИНГРАДУ ОКО МИЛИОН ЉУДИ ГРАДИЛО ЈЕ И ДАЊУ И НОЋУ РОВОВЕ И ЈАМЕ ПРОТИВ БОРНИХ КОЛА.

Други светски рат донео је више масовних људских трагедија: Хирошиму, у којој је 200.000 људи изгубило животе, Нагасаки, на који је такође бачена атомска бомба и друге. Међутим, највећу трагедију у прошлом рату доживео је, несумњиво, опкољени Лењинград у коме је око милион људи умрло од глади.

ДВАДЕСЕТ другог јуна 1941. године, објава немачке инвазије изазвала је у Лењинграду талас великих митинга. Многи су ступили у радничке батаљоне. Само у фабрици „Киров" одмах се пријавило 15.000 мушкараца и жена. Али, већ од 14. јула Немци су створили јако упориште на 150 километара на југу и одатле је требало да почне инвазија на Лењинград.

Половином јула Комунистичка партија је одлучила да мобилише стотине хиљада мушкараца и жена за грађење утврђења. Две седмице доцније, око милион људи било је запослено на изградњи одбрамбене линије. Али, тај посао је урађен набрзину а углавном су га радили нестручњаци. Многи рови били су недовољно дубоки, а минска поља неефикасна. Ипак, становништво је успело да ископа 500 километара јама за тенкове, 22.000 километара ровова, да постави 300 километара разних препрека и сагради 5.000 пушкарница.

Немци су концентрисали велики број тенкова и авиона на Лењинград. Њихова артиљерија почела је 4. септембра да бомбардује град. Осмог, деветог и десетог септембра, град је претрпео тешка бомбардовања. Она су само осмог изазвала 178 пожара. Али, већ 9. септембра гашење пожара било је боље организовано. Противавионска одбрана оборила је пет немачких авиона. Ипак, совјетски ловци били су тотово немоћни против немачких „месершмита". Неколико совјетских пилота очајнички се борило против немачких авиона.

Ситуација је била тешка. На фронту је владао хаос. Десетог септембра Ворошилов је дошао у прве борбене редове. За три дана одбрана града била је потпуно реорганизована. Фронт се мало учврстио.

Пошто није могао да заузме Лењинград нападом, немачки заповедник је мислио да ће глађу присилити град на предају. Али Хитлер је наредио да се град збрише са земље. Наредба је дошла из главног фиреровог штаба са датумом 7. октобар 1941. године. Потписао ју је Јодл. Избеглице из Лењинграда биће одбачене ватром ако се буду приближиле немачким линијама; у противном, пустиће их да се повуку ка истоку у малим групама што ће још више повећати хаос у источној Русији.

Датум овог текста је значајан: почетком октобра, Немци су изгубили наду да ће борбом заузети Лењинград. Град и велики део земљоуза још су били у совјетским рукама и на тај начин везали непријатељску војску од преко 300.000 људи.

Али, Лењинград је на копну био опкољен и одсечен од залеђине. У то време Совјетски Савез је оскудевао у авионима а поред тога Немци су били господари у ваздуху и сваком руском авиону претила је опасност да буде оборен, чак и ноћу. Остало је једино језеро Ладога са слабо уређеним пристаништем.

У Лењинграду било је опседнуто три милиона људи. Двадесетог септембра, животне намирнице којима је располагао град, за трупе и цивилно становништво, биле су овакво распоређене:

Пшеница и брашно: резерва за 35 дана.

Поврће и теста: резерва за 30 дана.

Месо и жива стока: резерва за 33 дана.

Масноће: резерва за 45 дана.

Шећер и бомбоне: резерва за 60 дана.

Другог септембра дневни оброк хлеба сведен је на 600 грама за раднике, 400 грама за службенике, 300 грама за децу и остале цивиле. Двадесетог септембра дневни оброци пали су на 500, 300 и 250.

Ускоро, да би се уштедело право брашно, пронађена је мешавина од које се прави хлеб. Од 20. октобра, у хлебу је било 63 одсто ражи и 12 одсто соје.

Храна намењена коњима употребљавала се сада за људе а коњима је — требало је задржати известан број за војне потребе — давана трава.

У новембру, оскудица у поврћу, месу и масноћама приморала је власт да прибегне заменама: 170 грама јаја у праху за килограм меса. У децембру није више било масноћа нити ичег што би могло да их замени. Лењинград је скоро гладовао. Чак су и „најповлашћеније" категорије: радници, техничари, инжењери који су чинили 35 одсто становништва — гладовали. А дневни оброци службеника, осталих цивила и деце били су још мањи.

Крајем октобра потрошња електричне енергије сведена је на минимум. У стамбеним зградама централно грејање није радило а у фабрикама пећи су ложене дрветом. Због недостатка струје многе су фабрике обуставиле рад. Ни трамваји нису радили.

У новембру су становници Лењинграда почели да умиру од глади. Умрло је већ 11.000 људи пре петог смањења дневног оброка а то је било 20. новембра. У децембру умрло је 52.000 људи, колико је иначе раније умирало годишње у Лењинграду. Према званичним бројкама, које су поднете суду у Нирнбергу, 632.000 становника Лењинграда страдало је за време блокаде, али је тај број вероватно и већи. Може се са сигурношћу рећи да је умрло 900.000 лица па чак и више.

—Свет није патио само од глади, прича један сведок. Патио је и од зиме у зградама без огрева. Ложили су намештајем и књигама, али се и то брзо исцрпело.

Да би утолили глад, људи су се довијали на разне начине: хватали су вране, свраке, мачке или псе који су још били у животу. Из ручних апотека нестало је рицинусовог уља, уља за косу, вазелина и глицерина. Супа је прављена од дрводељског лепила, које је скидано са намештаја.

Било је готово немогућно наћи мртвачки ковчег. Стотине лешева лежало је по гробљима и околини. Били су увијени само у чаршаве. Сахрањивала их је цивилна одбрана помоћу експлозија: ни су имали снаге да копају смрзнуту земљу.

За страшну глад постојала су једина два радикална лека: евакуисати што више људи и организовати снабдевање. Још од половине септембра, кад је град био блокиран, власти су помишљале да користе језеро Ладогу. Али, све је зависило од температуре: да би се начинио пут преко језера лед је морао бити дебео најмање два метра. За то је било потребно најмање 15 степени испод нуле.

Седамнаестог новембра лед је био дебео свега један метар, 20. је достигао дебљину од једног метра и 80 сантиметара. Коњске запреге кренуле су преко језера, али су коњи тако слабо били храњени да су многи угинули. Најзад, 22 новембра, прва моторна возила кренула су преко језера: дебљина леда могла је да издржи камионе до две тоне. Претила је опасност да тежа возила пропадну.

Требало је чекати 10. фебруар 1942. године да би пут преко леда могао потпуно да се искористи. Стотине камиона почело је да снабдева град животним намирницама, а у повратку да евакуише хиљаде становника од којих су многи били полумртви од глади. Тог месеца евакуисано је 117.000 људи, у марту 221.000 и 163.000 у априлу. Евакуација је настављена бродовима у мају месецу тако да је до новембра 1942. године око милион људи напустило Лењинград. Почело је и повлачење индустрије која је престала са радом у септембру 1941. године. Још је претила опасност да Немци заузму град, али је Лењинград повратио веру у своју судбину.

*

Дошао сам у Лењинград у септембру 1943. године. Међу становништвом је још увек била врло жива успомена на страшну зиму 1941—42. За мене, који сам рођен у Лењинграду и у њему живео до седамнаесте године све је било посебно потресно. После двадесет година одсутности поново сам видео многа драга места, међу њима и кућу у којој сам провео детињство. Бомбардовања су уништила многе зграде у улици а многи житељи „моје" куће умрли су од глади.

Немачке линије биле су удаљене три километра од завода „Киров" који су се налазили у јужном предграђу. У Лењинграду је остало свега 600.000 људи.

Чим сам стигао у Лењинград, почели су да ми говоре о глади. Ево шта ми је причала Ана Андрејевна, старија жена која је била собарица у хотелу „Асторија":

— Догађале су се страшне ствари. По улицама, по степеништу, буквално се газило по лешевима. На то нико више није обраћао пажњу. Многи су полудели од глади. Многи су по кућама крили мотве да би користили њихове карте за снабдевање. Толико их је умирало да власти нису могле да уклоне све лешеве.

Директор једне фабрике причао ми је о животу у фабрици за време блокаде и глади.

— Право да вам кажем, рекао ми је он, не волим о томе да говорим. Једне вечери требало је савладати 300 запаљивих бомби које су пале на фабрику. Нисмо више имали заклона. Затим, једног дана у децембру на 20 степени испод нуле, бомба је разнела све прозоре и ја сам рекао себи: „Ово нећемо издржати до пролећа". Ништа се не може учинити по оваквој температури без осветљења, воде и скоро без хране. Међутим, стално смо радили. Тако је то. Сећам се оног старог радника који је дошао у моју канцеларију:

— Друже директоре, хтео бих нешто да вас замолим. Ја сам један од ваших најстаријих радника и увек сте ми били пријатељ. Знам да ћу данас да умрем. Будите љубазни и набавите ми један мртвачки ковчег. То ће бити једна брига мање мојој породици.

Много радника долазило је у моју канцеларију да ми кажу: Друже директоре, умрећу данас или сутра".

Слали смо их у фабричку болницу, али су они и тамо умирали".

Међутим, и поред ове тешке ситуације, Лењинград се није предавао. Овде се радило о рату до истребљења. Немци то нису ни крили. Лењинград је свакодневно добијао нацистичке летке који су то јасно говорили. „Данас ћемо ми да бомбардујемо, а ви ћете сутра сахрањивати мртве".

Опсада Лењинграда трајала је три године. Мучење је завршено у јануару 1944. године. Совјетске снаге су прешле у напад. Првог дана совјетског продора било је избачено 500.000 граната да би се сломио немачки отпор. Двадесет седмог јануара 1944. године, крај блокаде био је званично објављен.

*

Писац овога чланка је Александар Верт. Он је рођен у Лењинграду. Дошао је у Совјетски Савез две недеље после немачке инвазије јуна 1941. године. Тамо је остао за време целог рата. Сваког дана се виђао с великим бројем личности. Као ратни дописник „Санди тајмса" био је живи сведок борбе народа Совјетског Савеза у рату.

АНТИБИОТИЦИ У ИСХРАНИ ПИЛИЋА

Немачки физиолог Х. Цукер вршио је огледе желећи да испита утицај антибиотика на раст пилића. Он је додавао антибиотик хлортетрациклон храни пилића, која је била богата калцијумом и због чега су пилићи били за-

остали у порасту. После узимања антибиотика пилићи су знатно брже расли.

Слично дејство антибиотика запазили су и немачки стручњаци Хенинг и Грун. Они су додавали храни пилића окситетрациклин или пеницилин после чега не само да је раст пилића био већи већ се и потрошња хране смањила.

Совјетски биолози Чарки и Кано вршили су огледе са пилићима расе легхорн старости два дана. Када су њиховом оброку додата аминокиселина метионин, они су постизали знатно већу тежину него пилићи који нису добијали метионин.

Јесте ли већ чули да...

.... Гут Ритер, студент филозофије Стокхолмског универзитета, вероватно је постигао

светски рекорд у руковању кад се за девет часова руковао 10.292 пута.

... један енглески мотоциклиста проглашен је кривим за саобраћајну несрећу коју је изаз

вао зато што га је његова сувише дуга коса спречила да види где и како вози. Пресуда је гласила: шишање до нуле.

...у Сједињеним Америчким Државама појавиле су се у продаји нарочите „флауте" које се монтирају на славине у купатилима. Вода протиче кроз многобројне

отворе на флаути и изазива више или дубље тонове који заједно чине пријатну мелодију.

... Један искусни енглески трговац приметио је да се 90% купаца при уласку у велике робне куће најпре окреће на десну страну.

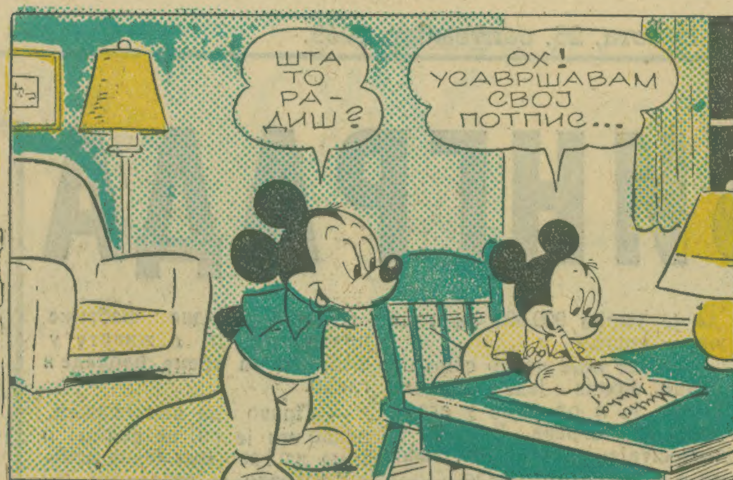
БУДИТЕ ДЕТЕКТИВ

Међу овим страним туристима налази се један лупеж који покушава да промени новчаницу која не постоји. О којој је новчаници реч?

Одговор: фалсификатор је лице под бројем 3, јер аустријска монета је шилинг а не шилдрен. Остале монете су: под 1. Индија — рупија; 2. Парагвај — гварани; 4. Британија — фунта; 5. Грчка — драхма; 6. САД — долар.

WALT DISNEY

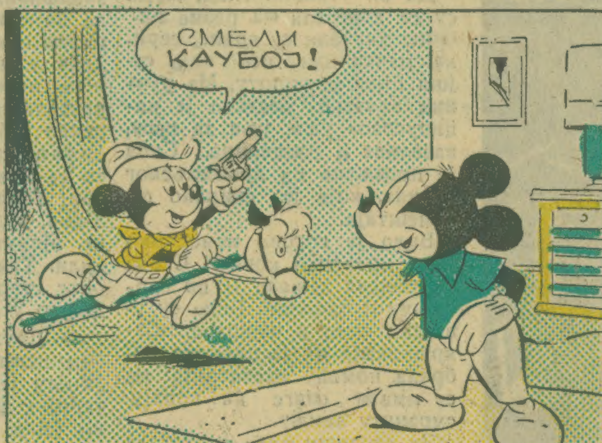
МИКИ

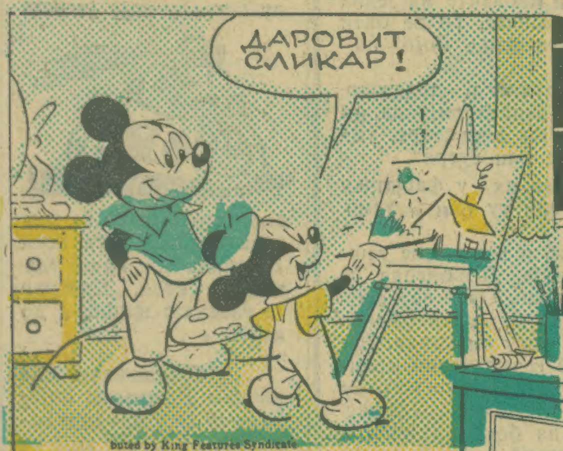

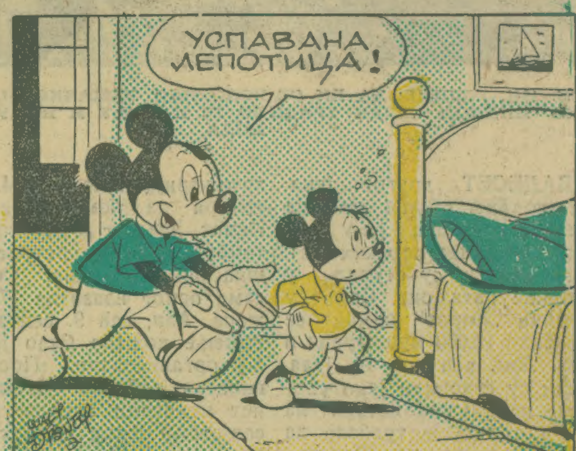

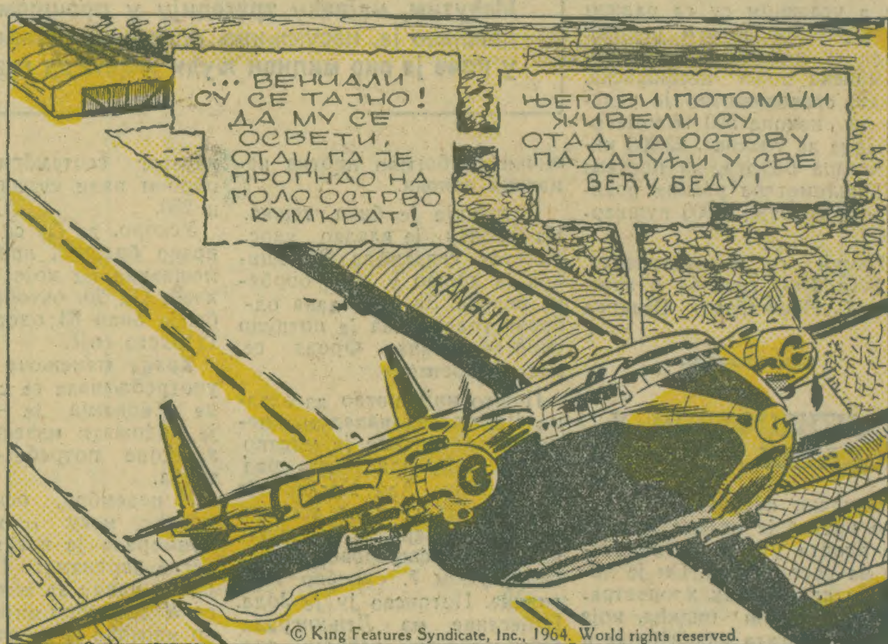

 ЏОНИ ХАЗАРД ФРЕНК РОБИН

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31 — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће Београд, Македонска 31. Жиро рачун број 101-11-1-82. Поштански фах 124. Претплата за нашу земљу: годишња 2.200; полугодишња 1.100, за иностранство: годишња 4.400, полугодишња 2.200 дин. Рукописи се не враћају.